

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Emilie Houthoofdtová

**Vybrané aspekty bezpečnosti a ochrany zdraví
při práci**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Martin Štefko, Ph.D.

Katedra: Katedra pracovního práva a práva sociálního zabezpečení

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 22.2.2019

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 143 783 znaků včetně mezer.

V Praze dne _____

_____
Emilie Houthoofdová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala doc. JUDr. Martinovi Štefkovi, Ph.D. za vstřícnost při vedení práce a cenné připomínky.

Seznam zkratk

BOZ	Bezpečnost a ochrana zdraví
BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
ČR	Česká republika
EHS	Evropské hospodářské společenství
ETA	<i>Event tree analysis</i> , analýza stromu událostí
EU	Evropská unie
FTA	<i>Fault tree analysis</i> , analýza stromu poruch
HAZOP provozoschopnosti	<i>Hazard and Operability Study</i> , analýza ohrožení a
MOP	Mezinárodní organizace práce
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MŠ	Mateřská škola
NSS	Nejvyšší správní soud
OiRA	Online Interactive Risk Assessment
OOPP	Osobní ochranné pracovní pomůcky

OZ	Občanský zákoník
PO	Požární ochrana
SŠ	Střední škola
ŠkolZ	Školský zákon
ZP	Zákoník práce
ZŠ	Základní škola

Obsah

1	ÚVOD	7
2	STRUČNÝ NÁSTIN VÝVOJE BOZP	9
3	PRAMENY PRÁVNÍ ÚPRAVY BOZP	13
3.1	MEZINÁRODNÍ PRÁVO	13
3.2	EVROPSKÉ PRÁVO.....	16
3.3	VNITROSTÁTNÍ PRÁVO.....	18
4	PRÁVA A POVINNOSTI ZAMĚSTNAVATELE	22
4.1	ZÁKLADNÍ POVINNOSTI ZAMĚSTNAVATELE	22
4.2	OSOBNÍ OCHRANNÉ PRACOVNÍ PROSTŘEDKY, PRACOVNÍ ODĚVY A OBUV, MYCÍ, ČISTICÍ A DESINFEKČNÍ PROSTŘEDKY A OCHRANNÉ NÁPOJE.....	24
4.3	POVINNOSTI ZAMĚSTNAVATELE PŘI PRACOVNÍCH ÚRAZECH A NEMOCECH Z POVOLÁNÍ.....	26
5	PRÁVA A POVINNOSTI ZAMĚSTNANCŮ	29
6	IDENTIFIKACE NEBEZPEČÍ A HODNOCENÍ RIZIK	33
6.1	ÚVOD	33
6.2	METODY VYHLEDÁVÁNÍ RIZIK.....	34
6.3	METODY PRO VYHODNOCOVÁNÍ RIZIK	38
6.4	NÁSTROJ OIRA	40
7	BOZP VE ŠKOLSTVÍ	42
7.1	VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	43
7.2	BOZP A ZAMĚSTNANCI ŠKOLY	45
7.3	BOZP A ŽÁCI ŠKOLY.....	52
7.4	ŠKOLNÍ ÚRAZY	60
7.5	LYŽAŘSKÝ VÝCVIK.....	66
8	ZÁVĚR	70
	SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ	72
	ABSTRAKT	82
	KLÍČOVÁ SLOVA	83
	ABSTRACT	84
	KEYWORDS	85

1 Úvod

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci (dále jen „BOZP“) patří ke klasickým oblastem úpravy pracovního práva. Důležitost této právní úpravy se odvíjí od zvyšující se složitosti pracovních postupů, stejně jako se odvíjí od závažných následků, ke kterým nedodržení nebo opomenutí této právní úpravy vede. Zároveň jde o oblast, která je výrazně ovlivněna právem evropským a mezinárodním. Ve vnitrostátním právu je úprava BOZP značně fragmentována, když je problematika upravena v celé řadě různých předpisů. Centrálním předpisem pro tuto práci je tak sice zákoník práce¹, ovšem na mnoha místech práce vychází i z předpisů jiných.

Smyslem úpravy BOZP je vytvoření bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí. Tato problematika je úzce spojena s hodnocením rizik, které je klíčové pro úspěšné zvládnutí řízení oblasti BOZP a výrazně napomáhá ke snížení úrazů a nemocí z povolání.² Zároveň existuje celospolečenský zájem na ochraně života a zdraví zaměstnance, který je jednak dán humanistickou tradicí právní kultury a jednak je zde také zájem čistě hospodářský, neboť poškozené zdraví a snížený výkon zaměstnance s sebou přináší zvýšené náklady pro veřejné rozpočty.³

Cílem této práce je podat základní popis současné právní úpravy a na něj navázat analýzou vybraných problémů BOZP v oblasti školství. Vzhledem k šíři právní úpravy a rozmanitosti jednotlivých oblastí není ambicí práce podat zevrubný popis platné právní úpravy. V práci využívám zejména metody deskriptivní pro popis platné úpravy a metody analytické pro zhodnocení úpravy a pro určení několika návrhů *de lege ferenda*, a to zejména v blíže rozebírané oblasti školství.

Konkrétně je systematika práce následující. V první kapitole se podává stručný popis historie vývoje BOZP, a to pro zasazení navazujících kapitol, týkajících se účinné právní úpravy, do

---

¹ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

² BĚLINA, Miroslav. *Zákoník práce: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře, s. 578, ISBN 978-80-7400-290-8.

³ BĚLINA, Miroslav a Jan PICHRT. *Pracovní právo*. 7. doplněné a podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck), s. 283, ISBN 978-80-7400-667-8.

kontextu. Kapitola druhá se již věnuje současné právní úpravě, s tím, že jsou zde rozděleny formální prameny práva na prameny práva mezinárodního, evropského a národního. Zmíněné úvodní rozdělení zpřehledňuje další práci s fragmentovanou právní úpravou. Další dvě kapitoly se zabývají právy a povinnostmi zaměstnavatele a zaměstnance v oblasti BOZP. Systematika těchto kapitol vychází ze systematiky zákoníku práce. Na toto navazuje popis identifikace nebezpečí a hodnocení rizik, ve které je popisována nejen právní úprava, ale také vybrané technické postupy rizikového inženýrství. Po tomto obecném popisu přechází práce k tématu BOZP ve školství, které obsahuje řadu specifík. Zpracování této oblasti je v práci dále členěno do dvou základních oblastí, a to BOZP a zaměstnanci školy a BOZ a žáci školy.

Práce byla uzavřena ke dni 22.2.2019.

2 Stručný nástin vývoje BOZP

Vývoj zákonodárství v oblasti pracovního práva je spojen převážně s rozvojem kapitalismu, byť s určitou úpravou se v této oblasti můžeme setkat již dříve (převážně v oblasti středověkého horního práva, či v jistém smyslu v cechovních předpisech a čeledních řádech).⁴

Jedním z prvních počínů dotýkajících se oblasti bezpečnost a ochrany zdraví při práci na dnešním území České republiky byl *Ius regale montanorum*.⁵ Jedná se o kodifikaci horního práva (horní zákoník a mincovní reforma) krále Václava II. z let 1300-1305, známou též pod názvem *Constitutiones iuris metallici*.⁶ Tento předpis je zároveň nejstarším zákoníkem českého práva.⁷ Zákoník psaný latinsky byl na svou dobu výjimečným dílem a obsahoval mimo jiné také řadu předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. V této oblasti se jednalo o normy spíše technického charakteru, které upravovaly například odvodňování dolů, odvětrávání štol či jejich osvětlení.⁸ Této problematice se zákoník věnuje ve své druhé knize (z celkových čtyř),⁹ která pojednává o „*právu k horským dolům (dolům na horách), ke štolám, o právu horníků*

---

⁴ BĚLINA, Miroslav a Jan PICHRT. *Pracovní právo*. 7. doplněné a podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck), s. 19, ISBN 978-80-7400-667-8.

⁵ Tamtéž, s. 281.

⁶ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges), s. 111, ISBN 978-80-87212-39-4.

⁷ ADAMOVIČ, Karolína. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. Dokumenty (Aleš Čeněk), s. 31, ISBN 80-868-9804-0.

⁸ BĚLINA, Miroslav a Jan PICHRT. *Pracovní právo*. 7. doplněné a podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck), s. 281, ISBN 978-80-7400-667-8.

⁹ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra, Vilém KNOLL a Alena RUNDOVÁ. *Mezníky českých právních dějin*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk), s. 32, ISBN 978-80-7380-251-6.

k cizím pozemkům a o právu kutacím.“¹⁰ Pro svou výjimečnost se dále rozšířil a byl inspirací po celé střední Evropě,¹¹ s tím že v pozmeněné podobě¹² přetrval až do 19.století.¹³

Klíčové období pro rozvoj zákonodárství v oblasti práce, ale i bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, bylo 18. a 19. století¹⁴, kdy také dochází ke vzniku ochranného zákonodárství.

Během osvícenského absolutismu za vlády Josefa II. bylo taktéž vydáno několik předpisů k ochraně pracujících dětí; jako příklad lze uvést dvorský dekret z roku 1786, který zavedl požadavky na hygienu takto pracujících dětí.¹⁵ Další dvorské dekrety z let 1837 a 1842 upravovaly věkovou hranici pracujících dětí s ohledem na to, zda dítě navštěvovalo školu. Zároveň stanovily maximální délku pracovní doby.¹⁶ Dne 23.5.1854 došlo k vydání Horního zákona pod č. 146 ř. z., který upravoval poměry v hornictví, a později byl doplněn nařízením č. 25/1884 ř. z..¹⁷ Vydání tohoto předpisu souviselo s rozmachem těžby uhlí. Kromě ustanovení k ochraně dělníků tím byl položen základ nemocenského a důchodového pojištění dělníků skrze tzv. hornické bratrské pokladny.¹⁸

---

¹⁰ ADAMOVIČ, Karolina. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. Dokumenty (Aleš Čeněk), s. 31, ISBN 80-868-9804-0.

¹¹ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges), s. 111, ISBN 978-80-87212-39-4.

¹² BĚLINA, Miroslav a Jan PICHRT. *Pracovní právo*. 7. doplněné a podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck), s. 281, ISBN 978-80-7400-667-8.

¹³ Konkrétně až do roku 1854, kdy byl císařem Františkem Josefem I. vydán patent č. 146/1854 ř. z. Obecný horní zákon, který sjednotil úpravu horního práva v zemích habsburské monarchie. Dle: JÁNOŠÍKOVÁ, Petra, Vilém KNOLL a Alena RUNDOVÁ. *Mezníky českých právních dějin*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk), s. 36, ISBN 978-80-7380-251-6.

¹⁴ BĚLINA, Miroslav a Jan PICHRT. *Pracovní právo*. 7. doplněné a podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck), s. 281, ISBN 978-80-7400-667-8.

¹⁵ Tamtéž, s. 21.

¹⁶ BĚLINA, Miroslav a Jan PICHRT. *Pracovní právo*. 7. doplněné a podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck), s. 21, ISBN 978-80-7400-667-8.

¹⁷ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges), s. 288, ISBN 978-80-87212-39-4.

¹⁸ BĚLINA, Miroslav a Jan PICHRT. *Pracovní právo*. 7. doplněné a podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck), s. 21, ISBN 978-80-7400-667-8.

Živnostenský řád (č.227/1859) z roku 1859 se stal východiskem právní úpravy živnostenského podnikání. Podobně jako v horním zákoně, i zde byla podstatná část zákona věnována pracovním předpisům, potažmo ochraně zdraví při práci.¹⁹ V praxi docházelo k jejich častému porušování.²⁰ Vedle této úpravy stále platily cechovní předpisy a čelední řády, které byly patriarchálního charakteru. Šancí pro zlepšení tehdy často nelidských a nebezpečných pracovních podmínek mělo být i zrušení zákazu sdružování, a to ve smyslu zaměstnaneckého i zaměstnavatelského.²¹ Za zmínku stojí i tzv. dělnická novela (č. 22/1885 ř. z.) živnostenského řádu, která nově upravila poměry v továrnách a řemeslnických živnostech. Z oblasti ochranného dělnického zákonodárství lze dále uvést předpis o nedělním a svátečním klidu (zákon č. 21/1895 ř. z.).²² Dalším předpisem vydaný ještě za Rakousko-uherské monarchie byl zákon o ochraně průmyslových a továrních zaměstnanců proti nehodám a o živnostenských dozorcích vydaný v roce 1893.

Během obou světových válek nadále docházelo k častému porušování předpisů z oblasti BOZP. Zároveň v této oblasti nedocházelo k tvorbě nových předpisů, když výroba byla přizpůsobena válečným potřebám. Z meziválečného období můžeme zmínit nařízení vlády č. 41/1938 Sb., jimž byly vydány všeobecné předpisy na ochranu života a zdraví pomocných dělníků. Nařízení se zabývalo řadou parametrů kladených na pracoviště, jako například velikostí pracovního prostoru a pracovní plochy, osvětlením, topením či záchrannými prvky (záchranné schody a žebříky). Z téhož období můžeme zmínit zákon č. 91/1918 Sb. o osmi hodinové pracovní době, zákon č. 262/1921 Sb. kterým se zaváděla placená dovolená pro dělníky při dolování na vyhrazené nerosty a dále i pro ostatní pracovníky zákon č. 67/1925 Sb., kterým se zavedla placená dovolená pro zaměstnance.²³

---

¹⁹ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges), s. 285, ISBN 978-80-87212-39-4.

²⁰ BĚLINA, Miroslav a Jan PICHRT. *Pracovní právo*. 7. doplněné a podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck), s. 21, ISBN 978-80-7400-667-8.

²¹ Tamtéž, s. 22.

²² MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges), s. 286, ISBN 978-80-87212-39-4.

²³ BĚLINA, Miroslav a Jan PICHRT. *Pracovní právo*. 7. doplněné a podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck), s. 282, ISBN 978-80-7400-667-8.

Pro komunistické právo byla úprava pracovního práva důležitá mj. i z ideologických důvodů, když práce je středobodem zájmu marxismu.²⁴ Pracovní právo bylo komunismem významně ovlivněno v řadě ohledů, ať už jde o pracovní povinnost („*všeobecnost práce*“) či například o postátnění odborů. V oblasti BOZP se socialistické zákonodárství snažilo svůj proklamovaný cíl - zlepšit ochranu pracujících - naplnit zákonem o bezpečnosti při práci (1951) nebo zkrácením pracovní doby na 46 hodin týdně (1956). Zákoník práce z roku 1965 sice měl přinést (a dle tehdejší právní vědy pochopitelně také přinesl) další zvýšení úrovně ochrany v oblasti BOZP, víceméně byla ale přejata stávající právní úprava, a to až na nový zákaz zaměstnávání žen některými pracemi, který byl ovšem ve výsledku spíše kontraproduktivní.²⁵ Vzhledem k trvající vysoké úrazovosti (okolo 1 000 smrtelných úrazů ročně) byl následně přijat zákon o státním odborném dozoru nad bezpečností práce, který dal vzniknout novému nezávislému orgánu dozoru, čímž byly mj. také naplněny podmínky pro ratifikaci konvence č. 81 Mezinárodní organizace práce o inspekci práce.²⁶

V 90. letech minulého století pak dochází k řadě změn v pracovním právu, s tím že k velké řadě z nich dochází v souvislosti s přistoupením České republiky do Evropské unie. O konkrétních pramenech evropského práva, které ovlivňují BOZP, se zmiňuji v následující části. Zákoník práce z roku 1965 byl nahrazen novým předpisem v roce 2006, s tím že stejně tak se do nového předpisu přesunula ochrana BOZP. Konkrétnímu obsahu této úpravy se taktéž věnuji v dalších částech práce.

---

²⁴ HAVELKOVÁ, Barbara. Pracovní právo. BOBEK, Michal, Pavel MOLEK a Vojtěch ŠIMÍČEK. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, s. 479. ISBN 9788021048447.

²⁵ Tamtéž, s. 492.

²⁶ STÁTNÍ ÚŘAD INSPEKCE PRÁCE. *Stručná historie inspekce práce v českých zemích* [online]. [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: http://www.suip.cz/_files/suip-f9fd62b9dc7c28625325b7505f6d4434/historie.pdf

3 Prameny právní úpravy BOZP

3.1 Mezinárodní právo

OSN

Oblast BOZP dnes neodmyslitelně patří k úpravě pracovního práva, s tím že právo mezinárodní tuto problematiku začalo reflektovat po druhé světové válce. V důsledku tohoto vývoje vznikaly dokumenty dvojího charakteru. První z nich měly povahu doporučující (*soft law*), druhé naopak byly svou povahou závazné (*hard law*).²⁷ Do těchto dvou skupin lze ostatně rozdělit prameny mezinárodního práva obecně.²⁸ Klíčovým dokumentem, spadajícím do kategorie *soft law*, je Všeobecná deklarace lidských práv (*Universal Declaration of Human Rights*, 1948). Ta v čl. 23 (1) stanovuje, že „každý má právo na práci, na svobodnou volbu zaměstnání, na spravedlivé a **uspokojivé pracovní podmínky** a na ochranu proti nezaměstnanosti“²⁹ (zdůraznění doplněno). Pod uspokojivé pracovní podmínky můžeme podřadit právě také bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Samotná deklarace, jak již bylo zmíněno, sice nemá povahu *hard law*, přesto představuje důležitý hodnotový dokument, který prostupuje do mezinárodního obyčejového práva.³⁰

Z iniciativy Organizace spojených národů vzešel také Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech (*International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights*, 1966). Ten BOZP zmiňuje hned v několika člancích. V části třetí, čl. 7 písm. b, rozvádí „*uspokojivé podmínky*“ následujícím způsobem: „*státy, smluvní strany Paktu, uznávají právo každého člověka na spravedlivé a uspokojivé pracovní podmínky, které zajišťují zejména: ... b) bezpečné a zdravotně nezávadné pracovní podmínky*“³¹ (zdůraznění doplněno). V čl. 10 (3) se

---

²⁷ BĚLINA, Miroslav a Jan PICHRT. *Pracovní právo*. 7. doplněné a podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck), s. 285, ISBN 978-80-7400-667-8.

²⁸ SCHEU, Harald Christian. *Úvod do mezinárodního práva veřejného*. Praha: Auditorium, 2010. InSTITUTE, s. 18, ISBN 978-80-87284-05-6.

²⁹ Všeobecná deklarace lidských práv

³⁰ BĚLINA, Miroslav a Jan PICHRT. *Pracovní právo*. 7. doplněné a podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck), s. 285, ISBN 978-80-7400-667-8.

³¹ Zákon č. 120/1976 Sb.

upřesňuje ochrana dětí a mládeže následovně: „jejich zaměstnávání prací, která by škodila jejich morálce nebo zdraví nebo byla nebezpečná jejich životu, nebo by mohla brzdit jejich normální vývoj, by měla být trestná podle zákona“³². Nakonec v čl. 12 (2) písm. b je stanoveno, že „státy, smluvní strany Paktu, učiní opatření k dosažení plného uskutečnění tohoto práva, která budou zahrnovat: ... b) zlepšení všech stránek vnějších životních podmínek **a průmyslové hygieny**“ a písm. c „prevenci, léčení a kontrolu epidemických, místních nemocí, **chorob z povolání a jiných nemocí**“³³ (zdůraznění doplněno).³⁴

Rada Evropy

Na půdě Rady Evropy vznikla Evropská sociální charta, která je důležitým právním dokumentem pro evropský právní prostor a má povahu *hard law*. Přestože se Evropská sociální charta BOZP věnuje jen letmo, lze říci, že stanovuje tři zásady, jejichž cílem je „zajistit účinný výkon práva na bezpečné a zdravé pracovní podmínky“³⁵ a na kterých dále staví mimo jiné i Mezinárodní organizace práce. První ze zásad je uvedena v čl. 3 odst. 1: „vydávát právní předpisy k zajištění bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci“³⁶, druhá v čl. 3 odst. 2 „stanovit opatření k vynucení takových právních předpisů formou dozoru“³⁷ a poslední v odst. 3 „projednat s organizacemi zaměstnavatelů a pracovníků, tam kde existují, opatření zaměřená ke zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci“³⁸. Pro ČR vstoupila Evropská sociální charta v platnost dne 3.12.1999, vyhlášena byla ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 14/2000 Sb.³⁹

---

³² Tamtéž.

³³ Tamtéž.

³⁴ JANEČEK, Pavel. *Úmluvy mezinárodních organizací a české pracovní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR), s. 245, ISBN 978-80-7552-607-6.

³⁵ Sdělení ministerstva zahraničních věcí o Evropské sociální chartě č. 14/2000 Sb. m. s.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ Tamtéž.

³⁸ Tamtéž.

³⁹ BĚLINA, Miroslav a Jan PICHRT. *Pracovní právo*. 7. doplněné a podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck), s. 286, ISBN 978-80-7400-667-8.

Mezinárodní organizace práce

Mezinárodní organizace práce (*International Labour Organization*) vydala řadu úmluv z různých oblastí pracovního práva, a to včetně BOZP. Na rozdíl od „obecných“ úmluv je normotvorba v oblasti BOZP často velmi podrobná a konkrétní, což ji činí specifickou.⁴⁰ Dokumentů přímo či nepřímo týkajících se BOZP byla také vydána celá řada a některé se věnují konkrétním aspektům (např. stavebnictví), z tohoto důvodu se blíže věnuji pouze úmluvě MOP č. 155 o bezpečnosti a zdraví pracovníků a o pracovním prostředí a následně úmluvě MOP č. 187 o podpůrném rámci pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci.

Tyto úmluvy stanoví celou řadu požadavků, které jsou následně promítnuty ve vnitrostátním právním řádu země, která danou úmluvu ratifikovala. Jinak tomu není ani v případě České republiky, která úmluvu MOP č. 155 ratifikovala roku 1981 (tehdy ještě jako ČSSR) a byla vyhlášena pod č. 20/1989 Sb. K druhé z úmluv ČR přistoupila v roce 2008 a byla vyhlášena pod č. 106/2009 Sb. m. s. Vnitrostátní úpravě, která zmíněné úmluvy reflektuje, se věnuji v příslušné části této práce. Úmluva MOP č. 155 je úmluvou komplexní (formuje základní principy a preventivní zásady⁴¹), vztahuje se tak téměř na všechny odvětví hospodářské činnosti pro oblast BOZP. Státy, které úmluvu ratifikovaly se mimo jiné zavázaly k vytvoření vnitrostátní politiky týkající se problematiky BOZP. Dále například zakotvuje požadavek na nezávislý státní dohled či vyzývá ke spolupráci zástupců zaměstnanců při řešení otázek BOZP.

Úmluva č.187 MOP je zatím posledním přijatým dokumentem vytvořeným MOP v oblasti BOZP. Navazuje na výše zmíněnou úmluvu (č.155), ale spíše se zaměřuje na vytvoření obecných příznivých podmínek (kultury) pro vývoj BOZP.⁴²

Pro úplnost lze zmínit další úmluvy MOP, například úmluvu č. 161 o závodních zdravotních službách, úmluvu č. 148 o ochraně pracovníků proti nebezpečím z povolání způsobeným znečištěním vzduchu, hlukem a vibracemi na pracovištích, úmluvu č. 115 o ochraně pracovníků

---

⁴⁰ JANEČEK, Pavel. *Úmluvy mezinárodních organizací a české pracovní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR), s. 244, ISBN 978-80-7552-607-6.

⁴¹ BĚLINA, Miroslav a Jan PICHRT. *Pracovní právo*. 7. doplněné a podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck), s. 285, ISBN 978-80-7400-667-8.

⁴² JANEČEK, Pavel. *Úmluvy mezinárodních organizací a české pracovní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR), s. 249, ISBN 978-80-7552-607-6.

před ionizujícím zářením, úmluvu č. 139 o předcházení a kontrole nebezpečí z povolání způsobených karcinogenními látkami a činiteli, či úmluvu č. 167 o bezpečnosti a ochraně zdraví ve stavebnictví, která, jak již název napovídá, upravuje BOZP přímo pro oblast stavebnictví.

Vliv mezinárodních smluv na český právní řád je i v této oblasti značný. Lze nalézt případy, kdy ČR danou úmluvu sice neratifikovala, přesto jsou závazky z ní plynoucí promítnuty ve vnitrostátním právním řádu. Příkladem může být úmluva č. 158 MOP a promítnutí úpravy výpovědi do zákoníku práce. Závěrem lze shrnout, že ČR je státem, který na sebe vzal závazky z poměrně velkého počtu smluv z pracovní a sociální oblasti a snaží se je dodržovat.⁴³

3.2 Evropské právo

Od vstupu České republiky do EU má unie výrazný vliv na český právní řád, a stejně tak i na oblast pracovního práva. Hlavním cílem EU (v této oblasti) je sblížení úprav v jednotlivých členských státech pro zajištění minimálního standartu ochrany zaměstnanců. Tyto oblasti souvisí s fungováním jednotného trhu a sociální politikou, jako důležitou součástí vnitřních politik EU.⁴⁴

Listina základních práv Unie stanovuje v čl. 31 (1) právo každého pracovníka na „*pracovní podmínky respektující jeho zdraví, bezpečnost a důstojnost.*“⁴⁵ Přestože Listina zpočátku neměla jasný právní status⁴⁶, po přijetí Lisabonské smlouvy čl. 6 Smlouvy o Evropské unii jasně určuje, že „*(...) má stejnou právní sílu jako Smlouvy.*“⁴⁷ Pojem „pracovník“ je samostatný koncept evropského práva, nezávislý na národních definicích. Vysvětlení významu autonomního výkladu pojmu pracovník je podáno případem *Hoekstra*, kde je řečeno, že

---

⁴³ JANEČEK, Pavel. *Úmluvy mezinárodních organizací a české pracovní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR), s. 280-281, ISBN 978-80-7552-607-6.

⁴⁴ KOMENDOVÁ, Jana. *Základy pracovního práva EU*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 9, ISBN 978-80-7552-286-3.

⁴⁵ Listina základních práv Evropské unie (Charta základních práv EU), vyhlášená pod č. 111/2009 Sb. m. s.

⁴⁶ CRAIG, Paul a Gráinne DE BÚRCA. *EU law: text, cases, and materials*. Sixth edition. New York, NY: Oxford University Press, 2015, s. 394, ISBN 978-0-19-871492-7.

⁴⁷ Smlouva o Evropské unii (konsolidované znění).

v případě, kdy by interpretace pojmu ležela na jednotlivých národních systémech, bylo by možné pro každý stát definici zúžit a omezit tak ochranu poskytovanou evropským právem.⁴⁸ Je třeba také přihlédnout k širokému vykládání tohoto konceptu ze strany ESD (např. pod pojem pracovník lze zařadit též uchazeče o práci, dle rozsudku *Antonissen*⁴⁹). Požadavek na podmínky respektující zdraví, bezpečnost a důstojnost *pracovníků* se tedy uplatní tam, kde se jedná o pracovníka dle evropského práva; nejde o kategorii totožnou se zaměstnancem dle práva českého.

V primárním právu dále Smlouva o fungování Evropské unie v čl. 151 zmiňuje, že Unie a členské státy jsou si „*vědomy základních sociálních práv*“, tak, jak jsou stanoveny v Evropské sociální chartě a v Chartě Společenství základních sociálních práv pracovníků.⁵⁰ Za účelem dosažení cílů zmíněných v čl. 151 pak čl. 153 téže Smlouvy zmiňuje, že Unie ve vyjmenovaných oblastech „*podporuje a doplňuje činnost členských států*“.⁵¹ V této oblasti tedy Unie sdílí své pravomoci se členskými státy.

Těžištěm evropské úpravy v této oblasti je ovšem rovina sekundárního práva.⁵² Stěžejním předpisem je tzv. Rámcová směrnice o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci.⁵³ Směrnice reagovala na značně odlišnou vnitrostátní úpravu BOZP jednotlivých členských států a na to, že tato rozdílná úroveň „*může umožnit vznik hospodářské soutěže na úkor bezpečnosti a ochrany zdraví*“.⁵⁴ Směrnice proto stanovuje minimální úroveň BOZP a obecné zásady s tím související, s tím že povinnosti neukládá jen členským státům, ale také přímo zaměstnavatelům a na několika místech dokonce i zaměstnancům.⁵⁵ Směrnice je v českém právním řádu

---

⁴⁸ Rozsudek Soudního dvora ze dne 19.3.1964 ve věci 75-64 *Hoekstra*, ECLI:EU:C:1964:19.

⁴⁹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 26.2.1992 ve věci C-292/89 *Antonissen*, ECLI:EU:C:1991:80.

⁵⁰ Smlouva o fungování Evropské unie (konsolidované znění).

⁵¹ Tamtéž.

⁵² BĚLINA, Miroslav a Jan PICHRT. *Pracovní právo*. 7. doplněné a podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck), s. 286, ISBN 978-80-7400-667-8.

⁵³ Směrnice Rady 89/391/EHS, ze dne 12. června 1989, o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci.

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ KOMENDOVÁ, Jana. *Základy pracovního práva EU*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 100, ISBN 978-80-7552-286-3.

transponována zejména skrze zákoník práce, nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci a skrze nařízení vlády č. 592/2006 Sb., o podmínkách akreditace a provádění zkoušek z odborné způsobilosti.⁵⁶

Na tuto obecnou směrnici dále navazuje dvacet dalších směrnic, které řeší dílčí otázky. Jde zejména o obecné minimální požadavky na pracovní podmínky na pracovišti, stejně jako o specifikaci povinností v různých oborech činnosti (např. ve stavebnictví, které je typickým oborem se zvýšenou rizikovostí a řadou zvláštností). Evropská unie zároveň reaguje na nově vznikající výzvy pro BOZP, mezi které patří např. ochrana pracovníků využívajících online platform (jakou je např. Uber).⁵⁷

Závěrem lze říci, že Evropská unie kromě normotvorby také provádí skrze své instituce činnost výzkumnou, osvětovou a poradenskou. Mezi tyto instituce patří Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (jejíž projekt OiRA je zmíněn v příslušné části této práce), stejně jako Evropská nadace pro zlepšování životních a pracovních podmínek.⁵⁸

3.3 Vnitrostátní právo

BOZP je v rámci českého práva upraveno řadou zákonných i podzákonných norem (které zejm. specifikují technické normy). Tato úprava vychází jednak z ústavního pořádku, jednak také z mezinárodní a evropské úpravy. Český ústavní pořádek upravuje BOZP články 28, 29 a 31 Listiny základních práv a svobod, byť toto slovní spojení není v ústavních předpisech výslovně použito. K jednotlivým článkům postupně. Článek 28 zmiňuje, že zaměstnanci „mají právo na

---

⁵⁶ BĚLINA, Miroslav a Jan PICHRT. *Pracovní právo*. 7. doplněné a podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck), s. 287, ISBN 978-80-7400-667-8.

⁵⁷ Jak dokládá nedávná zpráva zpracovaná Evropskou agenturou pro bezpečnost a ochranu zdraví (jde zároveň o příklad výzkumné činnosti této organizace). Vizte: EVROPSKÁ AGENTURA PRO BEZPEČNOST A OCHRANU ZDRAVÍ PŘI PRÁCI. *Ochrana pracovníků v ekonomice založené na on-line platformách: přehled regulačního a politického vývoje v EU* [online]. [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: https://osha.europa.eu/sites/default/files/publications/documents/Summary_Protecting_Workers_in_Online_Platform_Economy_CS_0.pdf

⁵⁸ KOMENDOVÁ, Jana. *Základy pracovního práva EU*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 97, ISBN 978-80-7552-286-3.

spravedlivou odměnu za práci a na uspokojivé pracovní podmínky“.⁵⁹ Článek 29 upravuje zvýšenou ochranu některých skupin zaměstnanců a článek 31 upravuje právo na ochranu zdraví a veřejné pojištění. Článek 28 a do jisté míry článek 31 jsou tedy jádrem ústavně-právní úpravy, s tím že určují pouze základní rámec, konkrétní obsah musí být (vzhledem k tomu, že jde tzv. o lidské právo s pozitivním statutem) upřesněn zákony.⁶⁰ Z článku 41 (1) Listiny pak plyne, že práva na uspokojivé pracovní podmínky, stejně jako dalších práv určených v téže článku, se lze dovolat pouze v mezích zákonů, které tato ustanovení provádějí.⁶¹ Toto ustanovení lze zároveň chápat jako pokyn zákonodárci k přijetí příslušných zákonů naplňující zmíněná práva.⁶²

Na zákonné úrovni je stěžejním předpisem pro BOZP zákoník práce.⁶³ Dalším důležitým zákonem je zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, který kromě jiného upravuje pracovnělékařské prohlídky a posuzování nemocí z povolání. Zákonem č. 309/2006 Sb. se dále upravují požadavky BOZP⁶⁴, mezi které patří např. požadavky na výrobní a pracovní prostředky (ty dle tohoto zákona musí mj. odpovídat ergonomickým požadavkům), stejně jako upravuje BOZP i pro vztahy, které spadají mimo základní pracovněprávní vztahy, přesto svou povahou vyžadují obdobnou úpravu BOZP (jde např., dle §12, pís. e, o členy rodiny zúčastněné na provozu rodinného závodu). Tento zákon upravuje také preventivní principy, mezi které patří dále blíže řešené vyhledávání a hodnocení rizik. Nakonec lze uvést také zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví⁶⁵, který rozděluje práce podle rizikovosti do několika kategorií. V rámci každé kategorie jsou následovně stanoveny specifické povinnosti, mezi které patří např. úprava formy a četnosti pracovnělékařských prohlídek. Zmínit lze samozřejmě celou řadu

---

⁵⁹ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

⁶⁰ BĚLINA, Miroslav a Jan PICHRT. *Pracovní právo*. 7. doplněné a podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck), s. 287, ISBN 978-80-7400-667-8.

⁶¹ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

⁶² KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 1402, ISBN 978-80-7380-140-3.

⁶³ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

⁶⁴ Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci)

⁶⁵ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví

dalších předpisů, které upravují specifické oblasti (chemické látky, hornickou činnost nebo např. blízké téma požární ochrany).

Na podzákoně úrovni jde o celou řadu nařízení vlády, stejně jako o české technické normy. Jako příklad nařízení vlády lze zmínit nařízení vlády č. 361/2007 Sb.⁶⁶ Tento předpis provádí zákoník práce stejně jako výše zmíněný zákon č. 309/2006 Sb. Charakterem jde v podstatě o technické vyměření povinností zaměstnavatele. Určuje např. minimální množství venkovního vzduchu přiváděného na pracoviště (§41), osvětlení pracoviště (§45) či světlostou výšku prostor určených pro práci (§46). Obdobný charakter má celá řada dalších nařízení vlády, jakým je nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí nebo o nařízení vlády č. 406/2004 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu. Jimi upravovaná materie je zjevná již z názvu, s tím že platí co bylo řečeno výše – specifikují technické požadavky sloužící k zajištění BOZP.

Pro oblast BOZP jsou dále důležité české technické normy. Česká technická norma je, dle §4 (1) zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky, „*dokument schválený Úřadem pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (dále jen „Úřad“) pro opakované nebo stálé použití vytvořený podle tohoto zákona a označený písmenným označením ČSN, jehož vydání bylo oznámeno ve Věstníku Úřadu.*“⁶⁷ Dle téhož ustanovení *in fine* není česká technická norma obecně závazná. Závaznou se může stát na základě smluvního ujednání mezi stranami, povinně je také jejich dodržování vyžadováno u některých veřejných zakázek.⁶⁸ Tyto normy můžeme označit jako pramen práva, když na jednotlivé technické normy často odkazuje zákon. Rozlišujeme odkazy výlučné (splnění technické normy je jediným možným způsobem splnění povinnosti ukládané zákonem) a indikativní (splnění technické normy je jedním z mnoha možných způsobů splnění povinnosti ukládané zákonem).⁶⁹ Přestože některé

---

⁶⁶ Nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci

⁶⁷ Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky

⁶⁸ JAREŠ, Jaromír a Michal NOVÁK. Uplatňování českých technických norem: Sborníky technické harmonizace. *ÚNMZ*, s. 18 [online]. [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: http://www.unmz.cz/sborniky_th/sb3/uplatnovani_ctn.pdf

⁶⁹ Tamtéž, s. 23.

publikace⁷⁰ označují české technické normy, na které odkazuje zákonná poznámka pod čarou za závazné v důsledku tohoto odkazu, tato otázka byla již vícekrát opačně vyložena Ústavním soudem⁷¹, stejně jako soudy Nejvyššími. Lze tedy uzavřít, že české technické normy mají pro oblast BOZP velký význam, nejsou ovšem samy o sobě obecně závazné a závazné nejsou ani když na ně, bez dalšího, odkazuje zákon v poznámce pod čarou.

---

⁷⁰ Tamtéž, s. 23 – 24. *“Výlučný odkaz určuje shodu s technickou normou, na kterou se odkazuje (buď přímo v textu právního předpisu, **nebo lépe v poznámce pod čarou**) jako jediný způsob splnění příslušného ustanovení daného právního předpisu. Technická norma tak doplňuje nekompletní právní požadavek, a stává se tak vlastně součástí právního předpisu. Tím vzniká povinnost řídit se ustanoveními příslušné normy pro ty subjekty, kterých se daný právní předpis týká”*

⁷¹ „Ústavní soud se ve své ustálené judikatuře řídí důsledně pravidlem, že to, co je uvedeno v poznámce pod čarou nemá závaznou povahu a není to pravidlem chování subjektů uvedených "nahore nad čarou" ve vlastním textu právního předpisu. (...) Muselo by být výslovně stanoveno, že uvedená poznámka je součástí právního předpisu, tak jak je tomu v případě příloh zákonů.“ Dle nálezu Ústavního soudu II. ÚS 485/98, ze dne 30.11.1999.

4 Práva a povinnosti zaměstnavatele

Jak již bylo popsáno v předcházející části práce, BOZP je upraveno předpisy ze všech stupňů pomyslné pyramidy právních předpisů; od podzákoných norem po mezinárodní smlouvy. Centrálním předpisem zůstává zákoník práce, při popisu povinností zaměstnavatele budu tedy vycházet z jeho systematiky. Podrobnou úpravu povinností zaměstnavatele přináší §103 až §105 zákoníku práce.

4.1 Základní povinnosti zaměstnavatele

Lze shrnout že, §103 upravuje zakázané práce a zdravotní způsobilost, pracovnělékařské služby, stejně jako další povinnosti zaměstnavatele (zákaz kouření na pracovištích, školení o předpisech BOZP, povinnosti v oblasti odměňování práce apod.). Vzhledem k rozsahu tohoto ustanovení se dále, kromě výše zmíněného přehledu, budu věnovat bližšímu popisu pouze těchto třech povinností.

První takovou povinností je povinnost poskytnout školení ohledně BOZP, zákoníkem práce určena §103 (2) a (3). Tato povinnost dopadá na všechny zaměstnavatele neohledně na jejich velikost a počet zaměstnanců, *ergo* tuto povinnost má také zaměstnavatel s jedním zaměstnancem.⁷² Školení je, dle zmíněného ustanovení, zaměstnavatel povinen zajistit při nástupu zaměstnance do práce a dále při různých změnách v práci (zavedení nové technologie apod., výčet v zákoně je taxativní, ovšem provést školení může být vhodné – byť ne ze zákona povinné – i v jiných případech). Přestože to z jazykového výkladu ustanovení nevyplývá, výkladem teleologickým lze s přihlédnutím k účelu a smyslu zákona dovodit, že zaměstnanec má být proškolen předtím, než k takové události dojde, v odůvodněných případech pak co nejdříve po vzniku této události. Obsahem školení musí být činnost, kterou bude do budoucna zaměstnanec vykonávat, s tím že důležité je skutečné naplnění smyslu školení. Zaměstnanec musí zejména pochopit, jaké požadavky jsou co do bezpečnosti na něj kladeny. Pro splnění této

---

⁷² PICHRT, Jan a kol. Zákoník práce. Zákon o kolektivním vyjednávání.: Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Praktický komentář, komentář k §103, ISBN 978-80-7552-609-0.

povinnosti bude důležitá nejen obsahová náplň školení, ale také průkaznost.⁷³ Zároveň, pokud bude zjištěn rozpor se správnou praxí poté, co byl zaměstnanec o BOZP poučen, musí vedoucí zaměstnanec vyžadovat taková opatření, která svým obsahem povedou k nápravě.⁷⁴

Za porušení této povinnosti hrozí, dle §30, pís. f zákona o inspekci práce, pokuta až ve výši 2 000 000 Kč.⁷⁵

Druhou povinností z celkového výčtu je, dle §103 (1), pís. l zajistit dodržování zákazu kouření. Toto ustanovení reflektuje nejen problematiku BOZP, ale také celospolečenský zájem na omezování kouření.⁷⁶ Této povinnosti zaměstnavatele pak analogicky odpovídá také povinnost zaměstnance se kouření zdržet (§ 106 (4), pís. e). Porušení povinnosti se zaměstnavatel může dopustit jak jednáním komisivním, tak omisivním, tedy faktickým nevymáháním tohoto zákazu. Pro úplnost lze dodat, že zaměstnavatel není povinen nijak vycházet vstříc kuřákům, nemá tedy například povinnost zřídit „kuřárny“.

Poslední povinností, které se blíže věnuji, je povinnost zaměstnavatele v oblasti odměňování práce. Dle §103 (1), pís. k má zaměstnavatel povinnost „*nepoužívat takového způsobu odměňování prací, při kterém jsou zaměstnanci vystaveni zvýšenému nebezpečí újmy na zdraví a jehož použití by vedlo při zvyšování pracovních výsledků k ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců*“. Plnění této povinnosti zaměstnavatelem bude zahrnovat jak určení vhodné mzdové formy, tak i další faktory, jako je vhodně stanovená norma spotřeby práce⁷⁷ nebo naopak absence stanovení odměny za to, že zaměstnanec nebyl v daném časovém úseku

---

⁷³ BĚLINA, Miroslav a kol. *Zákoník práce: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře, s. 597 – 619, ISBN 978-80-7400-290-8.

⁷⁴ Tamtéž, s. 597 – 619.

⁷⁵ Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce

⁷⁶ BĚLINA, Miroslav a kol. *Zákoník práce: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře, s. 597 – 619, ISBN 978-80-7400-290-8.

⁷⁷ BĚLINA, Miroslav a kol. *Zákoník práce: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře, s. 597 – 619, ISBN 978-80-7400-290-8.

nemocný.⁷⁸ Účelem tohoto ustanovení je zabránit stavu, kdy zaměstnavatel fakticky motivuje zaměstnance k porušování BOZP za účelem zvýšení pracovního výkonu.⁷⁹

4.2 Osobní ochranné pracovní prostředky, pracovní oděvy a obuv, mycí, čisticí a desinfekční prostředky a ochranné nápoje

Výběr osobních ochranných pracovních prostředků („OOPP“) je na zaměstnavateli s přihlédnutím k rizikům, která se na pracovišti vyskytují. Smyslem OOPP pak je snížit tato rizika, respektive umožnit zaměstnanci bezpečnější práci. Využití OOPP je na místě v případech, kdy není možné využít jiného, kolektivního, nástroje ochrany. Kolektivní nástroje ochrany, mezi které patří lešení, zábradlí, sítě či další obdobné konstrukce, tedy mají přednost.⁸⁰ Prvním krokem je vyhledání a vyhodnocení rizik (kterému se blíže věnuji v následující části této práce), krokem druhým je volba vhodných nástrojů kolektivní ochrany a tam, kde riziko nelze jinak snížit, se následně přistupuje k výběru OOPP. Zaměstnavatel by měl zhodnotit individuální potřeby zaměstnanců a např. tam, kde to je možné jim volbu mezi rovnocennými prostředky ochrany umožnit dle svých preferencí.⁸¹ Obecně pak musí OOPP odpovídat fyzickým předpokladům jednotlivých zaměstnanců, stejně jako musí odpovídat požadavkům ergonomickým.⁸² Základním principem v této oblasti je bezplatnost užití OOPP, zaměstnavatel tedy nesmí vyžadovat od zaměstnanců protihodnotu za jejich poskytnutí, stejně jako se nemůže ze své povinnosti vyvázat poskytnutím finančního plnění zaměstnancům.⁸³ Je následně věcí zaměstnavatele udržet OOPP v odpovídajícím stavu, stejně jako je jeho povinností jejich

---

⁷⁸ PWC LEGAL. Peněžní, motivační odměna za to, že zaměstnanec není nemocný, může přijít zaměstnavatele draho. *Kurzy.cz* [online]. [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/412987-penezni-motivacni-odmena-za-to-ze-zamestnanec-neni-nemocny-muze-prijit-zamestnavatele-draho/>

⁷⁹ Což je mimochodem princip opačný myšlenke údernického hnutí propagovaného za minulého režimu.

⁸⁰ Toto vychází jednak z obecné preventivní zásady upravené v §102 (5), pís. h, stejně jako byla tato zásada potvrzena např. rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 27.8.2014, 3 Ads 42/2014.

⁸¹ BĚLINA, Miroslav a kol. *Zákoník práce: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře, s. 597 – 619, ISBN 978-80-7400-290-8.

⁸² Nařízení vlády, 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a desinfekčních prostředků

⁸³ PICHRT, Jan a kol. *Zákoník práce. Zákon o kolektivním vyjednávání.: Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Praktický komentář, komentář k §104, ISBN 978-80-7552-609-0.

použití kontrolovat a vyžadovat.⁸⁴ Na základě dohody mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem je ovšem možná situace, kdy se o své OOPP a svůj pracovní oděv stará zaměstnanec sám, na což mu zaměstnavatel přispívá. Musí ovšem jít skutečně o dohodu, zaměstnavatel nemůže tento postup vyžadovat.⁸⁵

Ustanovení §104 dále upravuje obdobným způsobem mycí, čisticí a dezinfekční prostředky, stejně jako ochranné nápoje. Ochranné nápoje se poskytují zejména na pracovištích spojených s teplotními nároky, tedy buďto se zvýšeným teplem nebo naopak chladem. O poskytování ochranných nápojů v těchto případech je jednak třeba vést evidenci, jednak je vhodné jejich volbu konzultovat s lékařem zajišťující pracovnílékařské služby, když účel ochranných nápojů nad rámec doplnění tekutin zahrnuje mj. také doplnění minerálů.⁸⁶ Zajímavou otázkou je, zda-li mohou ochranné nápoje obsahovat alkohol. Dle §8 nařízení vlády č. 361/2007 Sb. nesmí množství alkoholu překročit jedno hmotnostní procento, s tím že nápoj podávaný mladistvým zaměstnancům nesmí alkohol obsahovat vůbec.⁸⁷ Dříve běžná praxe nabízení nízko stupňového piva u hutníku⁸⁸ je tak dnes výrazně omezena stanovením nízkého limitu jednoho hmotnostního procenta pro alkoholické nápoje. V části věnované povinnostem zaměstnanců je tak nadále stanovena výjimka ze zákazu požívání alkoholických nápojů pro zaměstnance, kteří pracují v nepříznivých mikroklimatických podmínkách (které představují mj. právě hutě), faktické využití této výjimky je ale tímto omezeno.

---

⁸⁴ “*Je výhradně věcí žalobce jako zaměstnavatele, aby s ohledem na konkrétní práci prováděnou jeho zaměstnanci zajistil příslušné ochranné pracovní prostředky, seznámil je s jejich použitím a jejich používání vyžadoval a kontroloval*”. Dle: rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 2.6.2010, 6 Ads 171/2009 - 60

⁸⁵ BĚLINA, Miroslav a kol. *Zákoník práce: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře, s. 597 – 619, ISBN 978-80-7400-290-8.

⁸⁶ PICHRT, Jan a kol. *Zákoník práce. Zákon o kolektivním vyjednávání: Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Praktický komentář, komentář k §104, ISBN 978-80-7552-609-0.

⁸⁷ Nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci

⁸⁸ JURÁSKOVÁ, Petra. Jaroslava Jermanová se přesvědčila, že pivo se u vysokých pecí nepije. *EHutník* [online]. [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <http://archiv.ehutnik.cz/jaroslava-jermanova-se-presvedcila-ze-pivo-se-u-vysokych-peci-nepije-10-cz774.html>

Porušení povinností určených §104 zákoníku práce může naplnit skutkovou podstatu správního deliktu podle §30 (1) pís. g a pís. h zákona o inspekci práce.⁸⁹ Druhý odstavec téhož ustanovení určuje maximální výši pokuty odpovídající porušení povinností určených jednotlivými písmeny odstavce prvního. Z tohoto rozdělení vyplývá, že za porušení písmene g (neposkytne bezplatně OOPP) hrozí pokuta do 1 000 000 Kč, zatímco za porušení písmene h (neudrží OOPP v použitelném stavu nebo nekontroluje jejich používání) pokuta do 2 000 000 Kč. Jak je patrné, vyšší pokuta hrozí za neudržení OOPP v dobrém stavu (při poskytnutí OOPP), než za neposkytnutí OOPP. Na tento paradox upozorňuje také komentářová literatura⁹⁰. Zdá se, že pro tuto úpravu není žádné odůvodnění. Jde tedy o nedůslednost zákonodárce a dle mého názoru by, *de lege ferenda*, lépe účelu a smyslu právní úpravy odpovídalo odlišné rozdělení maximálních pokut. *De lege ferenda* by mělo dojít buďto ke sjednocení maximální výše pokuty na 1 000 000 Kč, když jak neposkytnutí OOPP, tak neudržování OOPP nenaplnuje účel OOPP, nebo by naopak měla za neposkytnutí OOPP hrozit vyšší pokuta.

4.3 Povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech a nemocech z povolání

Pracovním úrazem se rozumí, dle §380 (1) zákoníku práce, „*poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, došlo-li k nim nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.*“ Ke klasifikaci toho, co je pracovním úrazem existuje bohatá judikatura; ostatně dnešní zákonná definice vychází z předchozí judikatury, kdy pracovní úraz nebyl zákonem definován.⁹¹ Pracovním úrazem není, dle zákona, úraz, který nastal při cestě do nebo ze zaměstnání. Naopak jako „*v souvislosti s výkonem práce*“ bude posuzována cesta na vyšetření ve zdravotnickém zařízení prováděné na příkaz zaměstnavatele, vyšetření v souvislosti s noční prací nebo ošetření při první pomoci.⁹² Pro další výklad je důležité, že to, zda-li nastal pracovní úraz je primárně věcí posouzení zaměstnavatele a až sekundárně věcí posouzení soudu v případě sporu.

---

⁸⁹ Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce

⁹⁰ A to oba v této části užívané komentáře, tedy jak komentář Miroslava Běliny a kol., tak i Praktický komentář Jana Pichrta a kol.

⁹¹ BĚLINA, Miroslav a kol. *Zákoník práce: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře, s. 627 - 634, ISBN 978-80-7400-290-8.

⁹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.2.2003, 21 Cdo 1148/2002

První povinností vztahující se k pracovním úrazům je, dle §105 (1) zákoníku práce, povinnost zaměstnavatele objasnit příčiny a okolnosti vzniku úrazu, a to za účasti zaměstnance (pokud to je možné), svědků, odborové organizace a zástupce pro BOZP. Tento postup je klíčový pro určení dalších opatření, která mohou takovému úrazu v budoucnu zabránit. Opomenutí tohoto postupu je pak opět spojeno s možnou sankcí dle zákona o inspekci práce, a to až do výše 2 000 000 Kč.⁹³ Zároveň zaměstnavatel nesmí zasahovat do místa vzniku pracovního úrazu, a to vzhledem k oprávnění orgánů inspekce práce kontrolovat příčiny a okolnosti pracovních úrazů.⁹⁴ Další povinností zaměstnavatele je, dle odstavce druhého dotčeného ustanovení, vést v knize úrazů evidenci o všech úrazech, a to i když jimi nebyla způsobena pracovní neschopnost. Zákonodárce v díkci tohoto ustanovení zdůrazňují nutnost vést evidenci o všech úrazech, což vychází z praxe, kdy na první pohled zanedbatelné poranění může po čase vést k závažným důsledkům – právě v té chvíli bude důležité využít evidenci v knize úrazů. Naopak vyhotovovat záznamy a vést dokumentaci je zaměstnavatel povinen, dle §105 (3) zákoníku práce, pouze u pracovních úrazů, u nichž došlo ke zranění zaměstnance s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny nebo k úmrtí zaměstnance. Podrobnosti o záznamu o úrazu (stejně jako o evidenci v knize úrazů) stanovuje nařízení vlády č. 201/2010 Sb.⁹⁵, jehož přílohou č.1 je vzor záznamu o úrazu. Dle odstavce čtvrtého dotčeného ustanovení je zaměstnavatel povinen ohlásit pracovní úraz a zaslat záznam o úrazu stanoveným orgánům a institucím. Záznam je nutné zaslat místně příslušnému oblastnímu inspektorátu práce, s tím, že u smrtelného úrazu musí být záznam zaslán do pěti dnů od této události, u úrazu závažného a úrazu s dobou dočasné pracovní neschopností delší než 3 dny do pátého dne následujícího měsíce.⁹⁶ Jak již bylo zmíněno, zaměstnavatel má povinnost přijímat opatření proti opakování pracovních úrazů, stejně jako pro minimalizaci rizika vzniku nemoci z povolání (s tím že má také povinnost vést evidenci zaměstnanců, u nichž byla uznána nemoc z povolání).

---

⁹³ §30 (1), pís. j zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce.

⁹⁴ BĚLINA, Miroslav a kol. *Zákoník práce: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře, s. 627 - 634, ISBN 978-80-7400-290-8.

⁹⁵ Nařízení vlády č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasilání záznamu o úrazu

⁹⁶ PICHRT, Jan a kol. *Zákoník práce. Zákon o kolektivním vyjednávání.: Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Praktický komentář, komentář k §105, ISBN 978-80-7552-609-0.

Porušení výše zmíněných povinností může být klasifikováno do tří různých kategorií předvídaných zákonem o inspekci práce⁹⁷. Jde, dle §30 (1), písmene m, o nesplnění povinnosti vyplývající z povinnosti vést evidenci úrazů (pokuta až 400 000 Kč), dle písmene j téhož ustanovení neplnění povinnosti objasnit příčiny a okolnosti vzniku pracovního úrazu (pokuta až 1 000 000 Kč) a dle písmena o téhož ustanovení o nepřijetí opatření proti opakování pracovního úrazu (pokuta až 2 000 000 Kč).

---

⁹⁷ Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce

5 Práva a povinnosti zaměstnanců

Práva a povinnosti zaměstnance stanovuje §106 zákoníku práce, s tím že úprava je analogická vůči povinnostem zaměstnavatele, které stanovují ustanovení předcházející. Kromě tohoto ustanovení jsou pro práva a povinnosti zaměstnanců důležité také základní zásady pracovního práva, stejně jako další ustanovení zákoníku práce (např. zákaz přenášet riziko z výkonu závislé práce na zaměstnance, §346b), i doplňujících předpisů.

Jedním ze základních práv zaměstnance je právo na zajištění BOZP. S tímto je, dle dikce §106 (1) zákoníku práce, spojeno právo na informace o rizicích jeho práce, stejně jako na informace o opatřeních na ochranu před jejich působením, s tím že informace musí být pro zaměstnance srozumitelná. Tato povinnost vychází z unijní úpravy a je dále upravena jednak v zákoně č. 309/2006 Sb.⁹⁸, jednak dále v zákoníku práce v §279 (1), pís. h. Toto informování nemusí být prováděno písemně, ovšem v případě sporů bude písemné informování průkaznější.⁹⁹ Při povinnosti informovat srozumitelně a zároveň při zájmu o průkaznost může být vhodným postupem kombinace písemného informování, spolu s ústním vysvětlením.

Souvisejícím právem je pak právo odmítnout výkon práce, a to v *odůvodněných* případech. Zaměstnavatel, který zaměstnanci toto právo nepřizná, je vystaven možnosti postihu dle §30 (1) pís. t, zákona o inspekci práce¹⁰⁰, a to pokutě v maximální výši 1 000 000 Kč.

Mezi povinnosti zaměstnance patří povinnost zdržet se kouření na pracovišti, která odpovídá zaměstnavatelově povinnosti zajistit dodržování zákazu kouření. Obdobně je stanoven zákaz požívání alkoholických nápojů, a to s dvěma výjimkami, jak již bylo v předcházející části práce naznačeno. První výjimka se vztahuje na zaměstnance v nepříznivých mikroklimatických podmínkách, mezi které patří hutě či sklárny pro vysokou teplotu, ve které musí zaměstnanci

---

⁹⁸ Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci)

⁹⁹ PICHRT, Jan a kol. Zákoník práce. Zákon o kolektivním vyjednávání.: Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Praktický komentář, komentář k §106, ISBN 978-80-7552-609-0.

¹⁰⁰ Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce

pracovat. Tradičně se pro tyto zaměstnance připravovalo pivo se snížením obsahem alkoholu, ovšem v současnosti účinná právní úprava tento postup v podstatě znemožňuje, když ochranný nápoj může obsahovat nejvýše jedno hmotnostní procento alkoholu. Druhou výjimkou je požívání alkoholu u zaměstnanců, u nichž požívání těchto nápojů je součástí plnění pracovních úkolů (hodnocení vín apod.) nebo je s plněním těchto úkolů obvykle spojeno (zde jde o kategorii širší, do které může spadat i oslavný přípitek při významných okamžicích). Při podezření, že zaměstnanec požil alkohol nebo jiné návykové látky je povinen podrobit se zkoušce těchto látek, a to na pokyn vedoucího zaměstnance, případně na pokyn *ad hoc* pověřeného zaměstnance.¹⁰¹ Při odmítnutí podrobení se této zkoušce může zaměstnavatel vyhodnotit tohoto chování jako porušení povinností vztahující se k vykonávané práci, s tím že intenzita porušení bude záviset na okolnostech daného případu.¹⁰² Při pozitivní zkoušce na alkohol je dále nutné přihlížet k typu práce, kterou zaměstnanec vykonává (s tím že některá zaměstnání, např. profesionální řidiči, mají zvláštní úpravu), stejně jako k množství naměřeného alkoholu. V nedávném případě tak Ústavní soud potvrdil, že při hladině alkoholu o 0,03 ‰ převyšující fyziologickou hranici 0,2‰ jde sice o porušení tohoto zákazu, ovšem v rozsahu tak malém, že toto pochybení nemůže svou intenzitou zakládat výpovědní důvod dle §52 pís. g zákoníku práce.¹⁰³

Další povinností zaměstnance je oznamovací povinnost, určená §106 (4), pís. f zákoníku práce. Oznamovací povinnost se týká nedostatků a závad na pracovišti, které mohou ohrozit BOZP. Problematické je v tomto bodě určení a prokázání, zda-li byl zaměstnanec schopen rozeznat danou závalu.¹⁰⁴ Důležitou součástí povinností zaměstnance je také dodržování právních a ostatních předpisů, stejně jako pokynů zaměstnavatele k zajištění BOZP, dle pís. c téhož ustanovení.

---

¹⁰¹ PICHRT, Jan a a kol. Zákoník práce. Zákon o kolektivním vyjednávání.: Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Praktický komentář, komentář k §106, ISBN 978-80-7552-609-0.

¹⁰² Tamtéž, komentář k §106. Obdobně též rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem, 11 Co 409/2004.

¹⁰³ Usnesení Ústavního soudu zed ne 10.5.2017, III.ÚS 912/17

¹⁰⁴ PICHRT, Jan a a kol. Zákoník práce. Zákon o kolektivním vyjednávání.: Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Praktický komentář, komentář k §106, ISBN 978-80-7552-609-0.

Pro naplnění výkonu svých práv, stejně jako pro kontrolu dodržování povinností zaměstnavatele, je zaměstnancům zaručena možnost účasti na řešení otázek souvisejících s BOZP, a to zejména skrze ustanovení §108 zákoníku práce. Účast zaměstnanců může probíhat skrze odbory, radu zaměstnanců či zástupce pro oblast BOZP, s tím že tuto úpravu zásadně ovlivnil náleží Ústavního soudu Pl. ÚS 83/06.¹⁰⁵ Ten mj. umožnil volit zástupce pro oblast BOZP i tam, kde již působí odborová organizace (což za účinnosti předchozí úpravy možné nebylo), což se následně promítlo do dikce ustanovení §108.

Prostřednictvím odborů, rady zaměstnanců a zástupce pro oblast BOZP vykonávají zaměstnanci své právo na informace a projednání, s tím že do oblasti zmíněného práva spadá i BOZP. Dále zaměstnanci, nebo jejich výše zmínění zástupci, mají možnost účastnit se jednání týkajících se BOZP či o takovém jednání být informováni. Ve vzájemné součinnosti by měl zaměstnavatel také pravidelně organizovat prověrky BOZP.¹⁰⁶ Kompetence jednotlivých zástupců se ovšem různí. Činnost zástupce pro oblast BOZP je vymezena §108. Radě zaměstnanců náleží ty kompetence v oblasti práva na informace a projednání, které nespádají do kompetence zástupců pro oblast BOZP, s tím že tato kompetence se nijak nerozsahuje v případě absence zmíněného zástupce nebo odborů.¹⁰⁷ Nejdůležitější pro výkon práv zaměstnanců v oblasti BOZP je tak zástupce pro oblast BOZP a odbory. Jak již bylo zmíněno, výčet jejich práv, respektive povinností zaměstnavatele je upraven v ustanovení §108 zákoníku práce. Neplnění informační povinnosti dle tohoto ustanovení je dle zákona o inspekce práce správním deliktem, za který hrozí pokuta v maximální výši 300 000 Kč.¹⁰⁸

Související problematikou jsou vnitřní a vnější kontroly BOZP. Vnitřní kontrolu mají na starosti odbory, zaměstnavatel je zároveň povinen kontrolu odborům umožnit. S tím jsou spojena další oprávnění odborů, ke kterým patří, dle §322 zákoníku práce, mj. možnost prověřovat, jak zaměstnavatel plní v této oblasti své povinnosti, či prověřování pracoviště a zařízení pro

---

¹⁰⁵ Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 83/06, ze dne 12.3.2008

¹⁰⁶ BĚLINA, Miroslav a Jan PICHRT. *Pracovní právo*. 7. doplněné a podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck), s. 293, ISBN 978-80-7400-667-8.

¹⁰⁷ BĚLINA, Miroslav a kol. *Zákoník práce: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře, s. 1279 - 1281, ISBN 978-80-7400-290-8.

¹⁰⁸ §30 (1), písm. b. Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce

zaměstnanec. Dle odstavce druhého téhož ustanovení hradí náklady vzniklé výkonem kontroly stát, a to na základě dohody s odborovou organizací. Dohody uzavírá Ministerstvo práce a sociálních věcí a náklady se pohybují okolo 40 000 000 Kč ročně.¹⁰⁹ S ohledem na kontrolu odborů je nutné poukázat na to, že výše zmíněný náleží Ústavního soudu Pl. ÚS 83/06 zrušil jejich vrchnostenská kompetence, když dle předchozí úpravy mohly odborové organizace vůči zaměstnavateli ve vymezených případech užít závazného pokynu. Zatímco právo kontrolovat BOZP je dle ÚS „*reflexí základního práva zaměstnanců podle čl. 28 Listiny, je ve veřejném zájmu a není v rozporu s ústavním pořádkem*“¹¹⁰, a jeho zrušení by vedlo k vyprázdňení smyslu odborových organizací, možnost udělovat závazné pokyny byla „*neproporcionální a nadbytečná, protože povinnost odstranit zjištěné závady plyne zaměstnavateli přímo ze zákona*“¹¹¹ a „*(nezrušené) právo kontrolovat stav bezpečnosti a ochrany zdraví při práci nemůže automaticky znamenat i právo ukládat zaměstnavateli závazným pokynem, jaká opatření v této oblasti má přijmout.*“¹¹²

Kromě této kontroly vnitřní existuje dále kontrola vnější, externí, která je správním dohledem nad povinnostmi na tomto úseku. Kontrolu vykonává zejména Státní úřad inspekce práce skrze jemu podřízené oblastní inspektoráty práce. Dohled nad zvláštními oblastmi dále vykonávají speciální úřady; jde např. o orgány státní báňské správy v odvětví hornictví či Státní úřad pro jadernou bezpečnost.¹¹³

---

¹⁰⁹ BĚLINA, Miroslav a kol. *Zákoník práce: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře, s. 1279 - 1281, ISBN 978-80-7400-290-8.

¹¹⁰ Bod 314. Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 83/06, ze dne 12.3.2008

¹¹¹ Tamtéž, bod 316.

¹¹² Tamtéž, bod 317.

¹¹³ BĚLINA, Miroslav a Jan PICHR. *Pracovní právo*. 7. doplněné a podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck), s. 294, ISBN 978-80-7400-667-8.

6 Identifikace nebezpečí a hodnocení rizik

6.1 Úvod

Základním principem BOZP je snaha předcházet rizikům.¹¹⁴ Tomu odpovídá, dle dikce §102 zákoníku práce¹¹⁵, povinnost zaměstnavatele identifikovat nebezpečí, zhodnotit rizika a přijmou vhodné opatření. §102 téhož předpisu upravuje také vodítka a postupy pro systémový přístup zaměstnavatele.¹¹⁶ Zaměstnavatel tímto chrání nejen své zaměstnance, ale i další osoby pohybující se na pracovišti (např. subdodavatele, nebo rodiče, kteří se dostaví do školy na schůzku s učitelkou)¹¹⁷. Povinnosti třetích osob se mohou prolínat s odpovědností zaměstnavatele.¹¹⁸ Tento fakt potvrdil, mimo jiné, NSS, podle kterého *„povinnosti na úseku prevence rizik a bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců dle zákoníku práce mají vzájemné průniky, pokud jde o osoby odpovědné za jejich přijetí. Jedno a totéž opatření tak mohou mít povinnost přijmout různé subjekty na různých úrovních řízení a každý z nich může být potrestán za své vlastní selhání.“*¹¹⁹

Nesplnění výše zmíněné povinnosti může mít závažné právní důsledky. Jednak může jít, dle §30 (1) pís. e zák. o inspekci práce¹²⁰, o přestupek na úseku bezpečnosti práce, kterého se právnická osoba dopustí nezajištěním přijetí opatření potřebných k prevenci rizik, ačkoliv k tomu má povinnost podle zvláštního právního předpisu. Podle pís. f téhož ustanovení může jít také o správní delikt pro nedodržení povinnosti při zajišťování bezpečnosti práce stanovené v

---

¹¹⁴ BĚLINA, Miroslav. *Zákoník práce: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře, s. 586 – 596, ISBN 978-80-7400-290-8.

¹¹⁵ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

¹¹⁶ PICHRT, Jan a kol. *Zákoník práce. Zákon o kolektivním vyjednávání.: Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Praktický komentář, komentář k §102, ISBN 978-80-7552-609-0.

¹¹⁷ ROMANĚNKO, Jan a Pavel SKÁCELÍK. *BOZP a PO v příkladech školské praxe*. 2. vydání. Karviná: Paris, 2018, s. 35, ISBN 978-80-87173-40-4.

¹¹⁸ PICHRT, Jan a kol. *Zákoník práce. Zákon o kolektivním vyjednávání.: Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Praktický komentář, s. 586 - 596, ISBN 978-80-7552-609-0.

¹¹⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12.2. 2014, 6 Ads 63/2013

¹²⁰ Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce

§ 101 až 103 zákoníku práce. Tato skutková podstata má tedy obecnou povahu. Dle odstavce druhého téhož ustanovení hrozí za porušení těchto povinností pokuta až do výše 2 000 000 Kč. Dle závažnosti opomenutí může ovšem zanedbání povinností v této oblasti vést, např. při stavbách, až k účastenství na trestném činu obecného ohrožení.¹²¹

Zaměstnavatel by zároveň měl dbát zvláštností svého oboru, např. pro, ze své povahy rizikové, stavby je upravena funkce koordinátora bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi.¹²²

Vyhledávání a vyhodnocení rizik se dotýká nejen BOZP, když je také samostatným oborem rizikového inženýrství - od toho se odvíjí používané metody i terminologie.¹²³ Pro tuto oblast jsou tak zvláště důležité české technické normy, o jejichž charakteru jsem se již zmiňovala výše.¹²⁴ Obor vyhodnocování rizik nachází dále uplatnění i v dalších oborech, jako je na příklad pojišťovnictví.

6.2 Metody vyhledávání rizik

Přestože někteří autoři nerozlišují mezi kategoriemi vyhledávání rizik a hodnocení rizik (s tím že souhrnně nazývají tuto kategorii jako „metody pro stanovení rizik“), s ohledem na přehlednost dále mezi těmito kategoriemi v práci rozlišuji.

Celkový proces vyhledávání rizik odpovídá svou složitostí rizikům, kterým zaměstnanci na svých pracovištích čelí. Před přistoupením k samotnému vyhledávání rizik je proto nutné

---

¹²¹ ŠTEFKO, Martin. Sankce za neustanovení koordinátora bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi. *X Lege* [online]. [cit. 2018-11-27]. Dostupné z: https://www.xlege.cz/en/articles/3900_sankce-za-neustanoveni-koordinatora-bezpecnosti-a-ochrany-zdravi-pri-praci-na-stavenisti

¹²² K tomu blíže vizte ŠTEFKO, Martin. Sankce za neustanovení koordinátora bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi. *X Lege* [online]. [cit. 2018-11-27]. Dostupné z: https://www.xlege.cz/en/articles/3900_sankce-za-neustanoveni-koordinatora-bezpecnosti-a-ochrany-zdravi-pri-praci-na-stavenisti

¹²³ NEUGEBAUER, Tomáš. *Vyhledávání a vyhodnocení rizik v praxi*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 9, ISBN 978-80-7552-072-2.

¹²⁴ Technické normy pro management rizik zahrnují ČSN ISO 31000 a ČSN EN 31010. Existuje i dokument mající za cíl sjednotit terminologii, a to ISO GUIDE 73:2009 (Risk management – Vocabulary), který má český protějšek v dokumentu TNI 01 0350 Management rizik – Slovník.

připravit důkladný plán, který zahrnuje nejen volbu metody, ale také volbu účastníků, kteří se budou dále podílet na tomto procesu. Lze shrnout, že pro dosažení odpovídajících výsledků, je nutná spolupráce napříč všemi pozicemi v dané společnosti. Vhodný výběr zaměstnanců byl měl vést k vytvoření reprezentativního vzorku, který zároveň zohledňuje, případně přímo zahrnuje, zaměstnance se zvýšeným rizikem (těhotné ženy, zrakově či jinak tělesně postižené zaměstnance apod.).¹²⁵

Metod pro možné stanovení rizik je vícero, s tím že v praxi jsou využívány na příklad tyto: metoda What – If, analýza stromem událostí (ETA) a stromem poruch (FTA), či analýza ohrožení a provozuschopnosti (HAZOP).¹²⁶ Užívaných metod je samozřejmě celá řada, pro ilustraci této problematiky rozeberu podrobněji výše zmíněné metody.

Bezpečnostní prohlídka

Bezpečnostní prohlídka, též prověrka, je vhodným prvním krokem v procesu vyhledávání rizik, stejně jako je následně vhodným doplňkem ostatních metod. Často se používá v kombinaci s dále uvedenou metodou „what – if“. Její pravidelné provádění totiž i následně udržuje povědomí zaměstnanců o důležitosti dodržování principů BOZP.¹²⁷ Problémem BOZP totiž často není absence doporučení ohledně pracovní bezpečnosti, ale spíše fakt, že zaměstnanci nepřikládají problematice dostatečnou pozornost. Při bezpečnostní prohlídce je vhodné využívat kontrolní seznamu (check-listu), který jednak prohlídku zjednodušuje, jednak také zajišťuje určitou standardizaci těchto prohlídek. Kontrolní seznam je někdy klasifikován jako samostatná metoda, která umožňuje posoudit soulad navržených opatření se skutečným stavem.

Metoda What - If

I tato metoda patří mezi jednoduché postupy, když spočívá v brainstormingu vybraných odborníků a zaměstnanců nad jednotlivými možnostmi. V tomto případě obzvlášť platí, že čím

---

¹²⁵ NEUGEBAUER, Tomáš. *Vyhledávání a vyhodnocení rizik v praxi*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 33, ISBN 978-80-7552-072-2.

¹²⁶ PICHRT, Jan a kol. *Zákoník práce. Zákon o kolektivním vyjednávání.: Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Praktický komentář, komentář k §102, ISBN 978-80-7552-609-0.

¹²⁷ VEBER, Jaromír a Eva PINCOVÁ. *Management bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. Professional Publishing, 2008, s. 134 – 135, ISBN 9788086946467.

širší zastoupení odborníků a čím pestřejší zastoupení zaměstnaneckých pozic, tím větší bude šance na nalezení případného problému. Jak již název napovídá, základem je hledání odpovědi na otázku, „co by se stalo, kdyby...“. Otázky nemusí být řazeny systematicky¹²⁸, a o to důležitější je profesionalita zúčastněných. Díky své jednoduchosti a nízké časové náročnosti je metoda často používána v praxi.¹²⁹

Metoda stromu událostí (ETA) a stromu poruch (FTA)

Pro pochopení rizik je nutné pochopit jejich strukturu a návaznost na jiné jevy. Někteří autoři nerozlišují mezi stromem chyb a stromem událostí¹³⁰, jejich postup je ovšem v principu opačný a uchovat toto rozdělení tak, i přes blízkost těchto metod, považují za správné. Strom událostí se nezabývá příčinou nežádoucí situace (např. únik hořlavin), ale zabývá se hodnocením dalšího rozvoje událostí (např. jaký bude důsledek úniku hořlavin, když bude vítr foukat určitou silou v daném směru). Oproti tomu strom poruch postupuje od tzv. vrcholové události (tedy právě od havárie, úrazu apod.) k jejím příčinám. V tomto procesu se vyhledávají tzv. základní události a u nich je určována pravděpodobnost vzniku.¹³¹ Ve vztazích mezi událostmi se využívá logických spojení A (and) a NEBO (or). Příkladem¹³² může být vrcholová událost „uříznuté bříško prstu“, ta nastane pouze pokud jsou současně naplněny podmínky „holý rotující kotouč“ a „pohyb ruky do kotouče“. Graficky tedy spojení holého kotouče AND pohybu ruky vede k úrazu. Stejným způsobem se následně postupuje pro všechny události, tedy se zjišťuje, co může vést k tomu, že je kotouč odkrytý apod. Výstupem této metody je graf, jehož výhodou je přehlednost, a tedy i srozumitelnost pro zaměstnance a další zainteresované osoby.

---

¹²⁸ NEUGEBAUER, Tomáš. *Vyhledávání a vyhodnocení rizik v praxi*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 41, ISBN 978-80-7552-072-2.

¹²⁹ BERNATÍK, Aleš. Analýza nebezpečí a rizik. *Vysoká škola báňská - učební materiál*, s. 15-16 [online]. [cit. 2018-11-27]. Dostupné z: https://www.fbi.vsb.cz/export/sites/fbi/U3V/cs/materialy/U3V_AnalyzaRizik.pdf

¹³⁰ NEUGEBAUER, Tomáš. *Vyhledávání a vyhodnocení rizik v praxi*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 42, ISBN 978-80-7552-072-2.

¹³¹ BERNATÍK, Aleš. Analýza nebezpečí a rizik. *Vysoká škola báňská - učební materiál*, s. 17-18 [online]. [cit. 2018-11-27]. Dostupné z: https://www.fbi.vsb.cz/export/sites/fbi/U3V/cs/materialy/U3V_AnalyzaRizik.pdf

¹³² Příklad převzat z: NEUGEBAUER, Tomáš. *Vyhledávání a vyhodnocení rizik v praxi*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 43, ISBN 978-80-7552-072-2.

HAZOP

HAZOP (*hazard and operability study*, česky „analýza ohrožení a provozuschopnosti“, též „studie nebezpečí a provozuschopnosti“) je metoda, která byla vyvinuta na konci šedesátých let a je široce užívána po celém světě.¹³³ Dle některých autorů je dokonce nejužívanější metodou pro vyhledávání rizik.¹³⁴ Lze tedy shrnout, že metoda je ve svém použití univerzální a při jejím použití lze čerpat ze zahraničních zkušeností.¹³⁵ Podstatou je opět využití týmu složeného z různých pozic a různých kvalifikací, který odhaluje odchylky od projektu, které mohou vést k nežádoucím následkům. Tento postup také využívá pevně stanovených spojení, tzv. „klíčových slov“.¹³⁶ Svou povahou jde o systematickou studii bezpečnosti primárně určenou pro hodnocení rizik provozu technických zařízení, kterou lze jako obecný princip, byť s jistými odchylkami, aplikovat také na vyhledávání pracovních rizik.¹³⁷ Zatímco při posuzování rizik při práci se (obecně) určuje rizikovost reálného stavu, který se srovnává se stavem ideálním, při posuzování rizika provozu technických zařízení je postup v podstatě opačný. V těchto případech se vychází z optimálního stavu, ke kterému se vyhledávají možné odchylky a rizikovost těchto odchylek. Jinými slovy, pro hodnocení rizikovosti práce se vychází z reálného, skutečného stavu a jeho rizik, čemuž neodpovídá metodika HAZOP.¹³⁸ Tento rozdíl v přístupu k vyhodnocování rizik ovšem nic nemění na tom, že lze jednotlivé nebo všechny principy metody dobře využít i pro hodnocení rizikovosti práce.

---

¹³³ SWANN, C.D. a Malcolm PRESTON. Twenty-five years of HAZOPs. *Journal of Loss Prevention in the Process Industries* [online]. 1995, **8**(6), 349-353 [cit. 2018-11-27]. DOI: 10.1016/0950-4230(95)00041-0. ISSN 09504230. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/0950423095000410>

¹³⁴ BAYBUTT, Paul. A critique of the Hazard and Operability (HAZOP) study. *Journal of Loss Prevention in the Process Industries* [online]. 2015, **33**, 52-58 [cit. 2018-11-27]. DOI: 10.1016/j.jlp.2014.11.010. ISSN 09504230. Dostupné z: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0950423014001983>

¹³⁵ TABAS, Marek. Použití metody HAZOP v průmyslu. *Automa* [online]. **6/2008** [cit. 2018-11-27]. Dostupné z: http://www.automa.cz/cz/casopis-clanky/pouziti-metody-hazop-v-prumyslu-2008_06_37394_4579/

¹³⁶ BERNATÍK, Aleš. Analýza nebezpečí a rizik. *Vysoká škola báňská - učební materiál*, s. 16 [online]. [cit. 2018-11-27]. Dostupné z: https://www.fbi.vsb.cz/export/sites/fbi/U3V/cs/materialy/U3V_AnalyzaRizik.pdf

¹³⁷ NEUGEBAUER, Tomáš. *Vyhledávání a vyhodnocení rizik v praxi*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 44, ISBN 978-80-7552-072-2.

¹³⁸ Tamtéž, s. 44.

Nevýhodou této metody je ovšem její vysoká časová náročnost a pracnost.¹³⁹ Urychlení vypracování není doporučováno vzhledem k charakteru metody a možné zvýšené chybovosti.¹⁴⁰ Zmíněná náročnost je vyvážena tím, že při správném použití této systematické metody a při přizpůsobení metody BOZP by nemělo dojít k opomenutí žádného významného rizika.¹⁴¹

6.3 Metody pro vyhodnocování rizik

Samotné stanovení existence rizika nestačí, zaměstnavatel musí takto identifikované riziko také vyhodnotit a posoudit. O vyhledávání a vyhodnocování rizik a o přijatých opatřeních je zaměstnavatel, dle §102 (4) *in fine* zákoníku práce, povinen vést dokumentaci. Existuje velké množství použitelných metod pro vyhodnocování rizik. Obdobně jako v případě existence rizik, i zde lze uzavřít, že neexistuje jediná nejlepší metoda, ale vhodnost metod záleží na daném případě. Při určení jednotlivého nebezpečí je následně stanoven okruh osob (těmi nemusí být výlučně zaměstnanci), kterých se nebezpečí může týkat, s tím že některé skupiny vymezené zákoníkem práce vyžadují větší míru ochrany (těhotné ženy).¹⁴² Výsledkem je posouzení ohledně přijatelnosti či nepřijatelnosti takového rizika, respektive následná volba prostředků odstraňujících či zmírňujících riziko¹⁴³.

---

¹³⁹ BERNATÍK, Aleš. Analýza nebezpečí a rizik. *Vysoká škola báňská - učební materiál*, s. 16 [online]. [cit. 2018-11-27]. Dostupné z: https://www.fbi.vsb.cz/export/sites/fbi/U3V/cs/materialy/U3V_AnalyzaRizik.pdf

¹⁴⁰ TABAS, Marek. Použití metody HAZOP v průmyslu. *Automa* [online]. **6/2008** [cit. 2018-11-27]. Dostupné z: http://www.automa.cz/cz/casopis-clanky/pouziti-metody-hazop-v-prumyslu-2008_06_37394_4579/

¹⁴¹ LÁSKOVÁ, Andrea, František BABINEC a Marek TABAS. Primárna identifikácia zdrojov rizika. *Automa* [online]. **11/2006** [cit. 2018-11-27]. Dostupné z: http://www.automa.cz/cz/casopis-clanky/primarna-identifikacia-zdrojov-rizika-2006_11_31464_505/

¹⁴² BĚLINA, Miroslav. *Zákoník práce: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře, s. 586 – 596, ISBN 978-80-7400-290-8.

¹⁴³ Rizikovost práce není možné vždy zcela odstranit – v tomto případě mluvíme o tzv. zbytkovém riziku.

BOMECH

Zatímco metodu HAZOP lze považovat za světový standard, metoda BOMECH vznikla v České republice, původně pro hodnocení bezpečnosti strojů.¹⁴⁴ Pro objektivitu výsledku je v případě této metody v podstatě nutnost zapojit větší počet hodnotitelů. Pokladem pro vyhodnocení rizik touto metodou jsou tabulky hodnotící rizika na pracovišti, které při důkladné prohlídce zmínění hodnotitelé vyplnili. Každé riziko je následně ohodnoceno určitým počtem bodů v jednotlivých kategoriích.¹⁴⁵ Tyto kategorie zahrnují např. nejpravděpodobnější následek ohrožení (na škále „narušení pracovní pohody“ až po „smrt“), pravděpodobnost vzniku nebo existence nebezpečného činitele (na škále „prakticky vyloučené – 0,000 001“ až po „existuje trvale – 1“). Těchto kategorií je celkem deset a každé možné odpovědi odpovídá určitý počet bodů. Takto kompletně vyplněné údaje lze následně využít pro určení několika koeficientů rizika, včetně určení hlavního nebezpečného prvku na pracovišti.¹⁴⁶

Metoda JBM

Na základě metody BOMECH a několika dalších zdrojů vytvořil Neugebauer Jednoduchou bodovou metodu (JBM), kterou mimo jiné využívají společnosti poskytující služby v oblasti BOZP.¹⁴⁷ Princip je obdobný, když hodnotitelé do vyhodnocovací tabulky doplňují charakteristiky rizika, jako je pravděpodobnost nežádoucího následku, expozice rizika, ochranná reakce a následky rizika. Následný výpočet je zjednodušen, když se pouze vynásobí zjištěné hodnoty pro dané riziko a zjištěné číslo se porovná s tabulkou (výsledek menší než 20 je přijatelným rizikem, výsledek nad 400 vyžaduje zastavení činnosti).

Jak již bylo výše zmíněno, dalších použitelných metod existuje celá řada (např. metoda ZHA), jejich princip je v zásadě obdobný. Pro určitou činnost zaměstnavatele nebo použitý výrobní proces může být stanovena jiná metoda než pro zbylé činnosti, důležité je, aby při tomto dělení došlo skutečně k pokrytí všech činností a rizik.

---

¹⁴⁴ NEUGEBAUER, Tomáš. *Vyhledávání a vyhodnocení rizik v praxi*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 59, ISBN 978-80-7552-072-2.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 58.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 61.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 54.

6.4 Nástroj OiRA

Zajímavou možností pro vyhledání a vyhodnocení rizik malých a mikro podniků je OiRA (*Online Interactive Risk Assessment*, tedy online interaktivní vyhodnocení rizik). Tento nástroj je provozován Evropskou agenturou pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (EU-OSHA).¹⁴⁸

Obecně nástroj, dle oboru, provádí uživatele jednotlivými kroky a navádí jej ke zkontrolování častých zdrojů rizik v daném oboru. Pro „kadeřnictví“ se tak nástroj ptá, jestli mají zákaznická křesla nastavitelnou výšku, což umožňuje kadeřníkům upravit křeslo tak, aby dosáhli optimální pracovní polohy.¹⁴⁹ U „činnosti soukromých bezpečnostních agentur“ pak otázky cílí např. na pravidelnou kontrolu pracovních pomůcek. Otázky doprovázejí ilustrační fotografie, které přibližují dané riziko, stejně jako jsou k dispozici další doplňující materiály k jednotlivým okruhům. Tento přístup naplňuje smysl a účel vyhledávání a hodnocení rizik v práci, s tím že svou jednoduchostí je přístupný a snadno ovladatelný. Nástroj může být spuštěn i skrze chytrý telefon. Lze si tak představit situaci, kdy kadeřnice obchází s telefonem své pracoviště a kontroluje, že vše odpovídá normám, s tím že OiRA po identifikaci rizik nabádá uživatele k sestavení akčního plánu. Akční plán obsahuje popis jednotlivých kroků, určení odpovědné osoby apod. I v tomto případě nabízí nástroj možnost předvyplnění, OiRA tak vede uživatele k doporučovaným praktikám jednoduchou, uživatelsky přívětivou cestou.

Zajímavým příkladem využití OiRY je italský přístup, kdy využití tohoto nástroje pro zhodnocení rizik „kancelářské práce“ je nově zákonnou povinností.¹⁵⁰

---

¹⁴⁸ EVROPSKÁ AGENTURA PRO BEZPEČNOST A OCHRANU ZDRAVÍ PŘI PRÁCI. *Shrnutí - Výroční zpráva za rok 2017*, s. 4 [online]. [cit. 2018-11-30]. Dostupné z: https://osha.europa.eu/sites/default/files/publications/documents/Annual%20report%202017%20summary_CS.pdf

¹⁴⁹ OIRA. *OiRA - Kadeřnické služby* [online]. [cit. 2018-11-30]. Dostupné z: <https://oiraproject.eu/oir-tools/cz/kadernicke-sluzby/kadernicke-sluzby>

¹⁵⁰ K tomu blíže vizte: EVROPSKÁ AGENTURA PRO BEZPEČNOST A OCHRANU ZDRAVÍ PŘI PRÁCI (EU-OSHA). *OiRA offices tool included in Italian national legislation* [online]. 2018 [cit. 2018-11-30]. Dostupné z: <https://oiraproject.eu/cs/news/oira-offices-tool-included-italian-national-legislation>

Dle mého názoru by bylo z české strany ku prospěchu alespoň vytvořit větší počet jednotlivých nástrojů, když v současné době je v češtině jediný nástroj a to „kadeřnictví“. Oproti tomu např. v bulharské mutaci se vyskytuje nástrojů 38. Zmíněný jediný český nástroj navíc obsahuje řadu kostrbatých či rovnou chybných formulací (chyby působí dojmem strojového překladu anglické verze), což může snížit jednoduchost používání. Nakonec je také otázkou, nakolik je OiRA známá mezi malými podniky, kterým je primárně určena.

7 BOZP ve školství

Ve školství je nutné, kromě povinnosti zajistit bezpečnost a ochranu zdraví při práci (BOZP) zaměstnancům, zajistit také bezpečnost a ochranu zdraví žákům. Zároveň se tato problematika prolíná s mnoha různými oblastmi, neboť školství připravuje pracovníky pro všechny profese a obory.¹⁵¹ BOZP a BOZ ve školství tak tvoří jeden z předpokladů k naplnění obecných cílů vzdělávání¹⁵².

Klíčovým faktorem pro zajištění BOZP a předcházení úrazů je i v oblasti školství prevence rizik. Tím se rozumí, dle § 102 (2) zákoníku práce, „*všechna opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a z opatření zaměstnavatele, která mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik*“¹⁵³ Zaměstnavatel (ředitel školy) je k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví povinen přijímat a provádět technické, organizační a jiná opatření, která stojí na všeobecných preventivních zásadách. Ty jsou taxativně uvedeny v § 102 (5) ZP : „*a) omezování vzniku rizik; b) odstraňování rizik u zdroje jejich původu; c) přizpůsobování pracovních podmínek potřebám zaměstnanců s cílem omezení působení negativních vlivů práce na jejich zdraví; d) nahrazování fyzicky namáhavých prací novými technologickými a pracovními postupy; e) nahrazování nebezpečných technologií, výrobních a pracovních prostředků, surovin a materiálů méně nebezpečnými nebo méně rizikovými, v souladu s vývojem nejnovějších poznatků vědy a techniky; f) omezování počtu zaměstnanců vystavených působení rizikových faktorů pracovních podmínek překračujících nejvyšší hygienické limity a dalších rizik na nejnižší počet nutný pro zajištění provozu; g) plánování při provádění prevence rizik s využitím techniky, organizace práce, pracovních podmínek, sociálních vztahů a vlivu pracovního prostředí; h) přednostní uplatňování prostředků kolektivní ochrany před riziky oproti prostředkům individuální ochrany; i) provádění opatření směřujících k omezování úniku škodlivin ze strojů a zařízení; j) udílení vhodných pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany*

---

¹⁵¹ Bezpečnost a ochrana zdraví při práci. In: *Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy* [online]. [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/bezpecnost-a-ochrana-zdravi-pri-praci>

¹⁵² Demonstrativní výčet obecných cílů vzdělání je uveden v § 3 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon)

¹⁵³ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

*zdraví při práci.*¹⁵⁴ Tato úprava vychází z čl. 6 odst. 1 směrnice 89/391/EHS. Uvedené zásady by pro větší efektivitu měly být realizovány v uvedeném pořadí (tedy až v případě, kdy není možné danou zásadu realizovat, přechází se na zásadu následující).¹⁵⁵ Podrobněji se práce vyhledávání a hodnocení rizik věnuje v kapitole šesté.

Vzhledem k rozmanitosti školských zařízení a k širší úpravě BOZP se dále věnuji pouze vybraným aspektům, které považuji za zajímavé či ve kterých spatřuji nedostatky v právní úpravě.

7.1 Vymezení základních pojmů

Vzdělávací soustava v ČR

Vzdělávací soustavu tvoří školy a školská zařízení. Dle školského zákona škola uskutečňuje vzdělávání podle vzdělávacích programů. Existuje vícero druhů škol, těmi jsou: mateřská škola, základní škola, střední škola (gymnázium, střední odborná škola a střední odborné učiliště), konzervatoř, vyšší odborná škola, základní umělecká škola a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky.¹⁵⁶ Ve vzdělávacím systému ČR rovněž existují vysoké školy jako vzdělávací instituce poskytující terciární vzdělávání. Ty převážně upravuje zákon č. 111/1998 Sb. (zákon o vysokých školách)¹⁵⁷. Školská zařízení poskytují „*služby a vzdělávání, které doplňují nebo podporují vzdělávání ve školách nebo s ním přímo souvisejí, nebo zajišťuje ústavní a ochrannou výchovu anebo preventivně výchovnou péči*“¹⁵⁸.¹⁵⁹ Druhy školských zařízení podle školského zákona (§ 7 odst. 5) jsou „*zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, školská poradenská zařízení, školská zařízení pro zájmové vzdělávání, školská účelová zařízení, školská*

---

¹⁵⁴ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

¹⁵⁵ BĚLINA, Miroslav. *Zákoník práce: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře, s. 594, ISBN 978-80-7400-290-8.

¹⁵⁶ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

¹⁵⁷ Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách)

¹⁵⁸ Tuto problematiku dále upravuje zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

¹⁵⁹ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

výchovná a ubytovací zařízení, zařízení školního stravování, školská zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a školská zařízení pro preventivně výchovnou péči.“¹⁶⁰

Systém vzdělávacích programů

Na pomyslném vrcholu se nachází *Národní program vzdělání*, který se vztahuje na veškeré vzdělání podle školského zákona.

Nižším stupněm jsou rámcové vzdělávací programy (např. rámcový program pro každý obor vzdělání v základním (§44 - §56 ŠkolZ) a střední (§57- §85 ŠkolZ) vzdělávání či rámcový program pro předškolní vzdělávání (§33 - §35 ŠkolZ)). Tyto programy se však nevztahují na vzdělání ve vyšších odborných školách, neboť zde v každém oboru existuje vzdělávací program pro jednotlivé vyšší odborné školy. Nejnižší v hierarchii obecnosti stojí školní vzdělávací programy, podle nich probíhá vzdělávání v konkrétních školách a školských zařízeních. Jedná se o dokumenty, které jsou vydávány na úrovni školy či školského zařízení a vydání tak není, na rozdíl od Národního programu vzdělání a rámcových vzdělávacích programů, spjato s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.¹⁶¹

Akreditovaný studijní program je pojem, který se užívá pouze pro studium v bakalářských, magisterských a doktorských programech vysokých škol (dle zákona o vysokých školách).¹⁶²

Pojem žák a student

Osoba v základním a středním vzdělávání (střední všeobecné i odborné vzdělávání) je označována jako *žák*. Označení *student* se pak používá pro jedince studující na vyšších odborných školách (dle ŠkolZ), rovněž je užíván jako označení osoby studující na vysoké škole. V běžné řeči se pojmy nerozlišují, dochází též k častému, avšak nesprávnému, užití pojmu *student* pro označení osob na středních školách.¹⁶³

---

¹⁶⁰ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

¹⁶¹ RIGEL, Filip, Lenka BAHÝLOVÁ, Veronika KUDROVÁ, Ondřej MORAVEC a Monika PUŠKINOVÁ. *Školský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckova edice komentované zákony, s. 33–37, ISBN 978-80-7400-550-3.

¹⁶² KUHNOVÁ, Irena. VÝZKUMNÝ ÚSTAV BEZPEČNOSTI PRÁCE, V. V. I. TIMPSV0009 Podpora rozvoje kompetencí školní mládeže k odpovědnosti za zdraví: První verze zprávy. 2018.

¹⁶³ Tamtéž.

Pojem dozor a dohled

V právních předpisech se setkáváme s oběma pojmy. Pojem *dohled* je obecným zákonným pojmem, se kterým pracuje např. občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.) či školský zákon (zákon č. 561/2004 Sb.). Pojem dozor je pak v tomto kontextu užívaný pouze v oblasti školství. Z hlediska praktického i právního není v těchto pojmech žádný rozdíl.¹⁶⁴ Otázkou je, nakolik je existence těchto dvou rozdílných pojmů vhodná a žádoucí, když zde, na rozdíl od použití ve správním právu, mají totožný význam.

7.2 BOZP a zaměstnanci školy

Práva a povinnosti zaměstnavatele

Základní povinnosti ředitele v oblasti BOZP (ve vztahu k zaměstnancům) jsou uvedeny v § 103 zákoníku práce. O těchto povinnostech práce pojednává v příslušné předcházející části.

Dle § 37 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, který upravuje kategorizaci prací, je ředitel školy povinen zpracovat návrh na zařazení zaměstnanců do kategorií prací. Ty se dělí podle míry výskytu faktorů, které mohou ovlivnit zdraví zaměstnanců do čtyř kategorií. Podmínky pro zařazování prací do jednotlivých kategorií jsou v příloze č. 1 (kritéria kategorizace prací) k vyhlášce č. 432/2003 Sb.¹⁶⁵

Pokud na škole působí odborová organizace, má práva a povinnosti (a analogicky má tím povinnosti i ředitel) dle ustanovení § 108 ZP, které již bylo zmíněno výše.

Dále vede ředitel školy (zaměstnavatel) příslušnou dokumentaci. Povinnosti ohledně dokumentace vychází z několika právních předpisů. Zákoník práce stanovuje vést: 1. Evidenci pracovní doby včetně přesčasové práce (§ 96 ZP); 2. Zápisy o provedeném školení zaměstnanců

---

¹⁶⁴ Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy č. j. 37 014/2005-25

¹⁶⁵ Vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli.

(§ 103 odst. 2, 3 ZP); 3. Evidenci uznaných nemocí z povolání (§ 105 odst. 6 ZP); 4. Záznamy o pracovních a školních úrazech (§105 ZP ve spojení s vyhláškou č. 64/2005 Sb.); 5. Knihu úrazů (§105 ZP ve spojení s vyhláškou č. 64/2005 Sb.); 6. Doklady o každoročních předepsaných prověrkách bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na všech pracovištích (§108 odst. 5 ZP) a 7. Vede seznam osobních ochranných pracovních prostředků (§ 104 ZP ve spojení s čl. 7 Metodického pokynu čj. 37 014/2005¹⁶⁶). Rovněž ředitel školy vydává školní řád a v případě školského zařízení vnitřní řád dle § 30 školského zákona.¹⁶⁷

Zaměstnavatel má rovněž povinnost na základě vyhodnocení rizik poskytnout zaměstnanci osobní ochranné pracovní prostředky. Tomu odpovídá i právo zaměstnance na OOPP. Právní úprava vychází z ustanovení §104 č. 262/2006 Sb. (zákoník práce) a nařízení vlády č. 495/2001 Sb.¹⁶⁸

Požadavky na pracoviště a pracovní prostředí

Na základě zřizovací listiny ředitel školy přebírá odpovědnost za stav budov a přilehlých pozemků, které tvoří areál školy, stejně jako za všechny fyzické osoby, které se na pracovišti zdržují.¹⁶⁹ Dle §3 nařízení vlády č. 101/2005 Sb.¹⁷⁰ zodpovídá i za revizi, kontroly, údržbu a opravy ve škole, stejně jako za plnění plánu revizí a kontrol. Záznamy o takové činnosti mají být uchovávány, aby byly k dispozici v případě kontroly nebo aby byly dostupné osobám, které zde vykonávají pracovní činnost.¹⁷¹ Předpisů upravujících požadavky na pracoviště a pracovní

---

¹⁶⁶ Požadavky na ochranné pracovní prostředky vychází z nařízení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čistících a desinfekčních prostředků; nařízení vlády č. 21/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na osobní ochranné prostředky; nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci a v nařízením vlády č. 68/2010 Sb..

¹⁶⁷ Bezpečnost a ochrana zdraví při práci. In: *Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy* [online]. [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/bezpecnost-a-ochrana-zdravi-pri-praci>

¹⁶⁸ Nařízení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků

¹⁶⁹ ROMANĚNKO, Jan a Pavel SKÁCELÍK. *BOZP a PO v příkladech školské praxe*. 2. vydání. Karviná: Paris, 2018, s. 70, ISBN 978-80-87173-40-4.

¹⁷⁰ Nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí

¹⁷¹ Nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí

prostředí je celá řada, s tím že práce dále ilustruje tuto problematiku jen na vybraných příkladech.

Oplocení pozemku školy vyplývá z vyhlášky č. 410/2005 Sb.¹⁷² Důvodem pro oplocení je ochrana zdraví a zajištění bezpečnosti žáků, stejně jako zamezení libovolnému vstupu na pozemek. Toto zamezení je důležité i z hlediska odpovědnosti ředitele školy za osoby nacházející se (s jeho vědomím) na pozemku školy. Dále můžeme zmínit úpravu topení a povinnost zabezpečit tato tělesa ochrannými kryty. Obecné požadavky na vytápění stanovuje vyhláška č. 268/2009 Sb.¹⁷³ v §38, dále pak vyhláška č. 410/2005 Sb.¹⁷⁴ v §5 stanovuje povinnost zabezpečení topení v tělocvičnách a prostorech pro výuku tělesné výchovy, aby nedošlo k ohrožení zdraví. Právě v tělocvičnách a prostorech sloužících pro výuku tělesné výchovy vzniká mnoho úrazů. Do třetice musí školy dostát požadavkům na schodiště, které upravuje i řada technických norem. Těmi je vyhláška č. 268/2009 Sb.¹⁷⁵ v §22, nařízení vlády č. 101/2005 Sb.¹⁷⁶, příloha k tomu nařízení a ČSN 73 4130 schodiště a šikmé rampy.¹⁷⁷

Práva a povinnosti zaměstnance

Práva a povinnosti zaměstnanců upravuje §106 a §301 zákoníku práce. O této problematice podrobněji pojednává příslušná předchozí kapitola této práce. Dále se práce zaměřuje jen na vybrané oblasti.

Psychická zátěž osob pracujících ve školství

Jak ukázaly výsledky Výzkumné studie Státního zdravotního ústavu z roku 2002, zvýšená psychická zátěž byla zjištěna u 80%, nadměrný stres u 60% a nedostatky v životosprávě

---

¹⁷² Vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých

¹⁷³ Vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby

¹⁷⁴ Vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých

¹⁷⁵ Vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby

¹⁷⁶ Nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí

¹⁷⁷ ROMANĚNKO, Jan a Pavel SKÁCELÍK. *BOZP a PO v příkladech školské praxe*. 2. vydání. Karviná: Paris, 2018, s. 205-233, ISBN 978-80-87173-40-4.

dokonce u 90% učitelů.¹⁷⁸ Zvýšená psychická zátěž se může negativně projevit na výsledcích práce, motivaci, vztazích na pracovišti a v neposlední řadě i na zdraví daného jedince. Současně účinná právní úprava u některých typů prací reflektuje zvýšenou psychickou zátěž. Nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci ve svém §31 vymezuje práce s psychickou zátěží. Z ustanovení je však zřejmé, že práce učitele zde nespadá a je tak otázkou, zda by právní úprava neměla lépe reflektovat takovou situaci a to vzhledem k výše zmíněným statistickým údajům.

Zakázané práce těhotným ženám

Z národní statistiky zpracované MŠMT ohledně genderové problematiky pro rok 2017¹⁷⁹ vyplývá, že muži jsou z celkového počtu osob pracujících ve školství zastoupeni okolo 19 - 31%.¹⁸⁰ Přestože data jsou pro rok 2017, v této oblasti se jedná o dlouhodobý trend. To tedy činí problematiku zakázaných prací těhotným ženám ve školství aktuální a běžně řešenou. Oblast upravuje zákoník práce hned v několika ustanoveních (§238, §239, §240 a §241) a stejně tak i vyhláška č. 180/2015 Sb.¹⁸¹ ve svém §2 (tento předpis upravuje mimo jiné i zakázané práce pro mladistvé zaměstnance). Těhotná zaměstnankyně například nesmí vykonávat práci přesčas, práci ve výškách (nad 1,5m), práci s chemickými látkami a přípravky¹⁸² stejně jako nesmí manipulovat s břemenem o určité hmotnosti. Manipulaci s břemeny blíže upravuje nařízení vlády č. 361/2007 Sb.¹⁸³ v §28 a §29. Jednotlivé limity se mění v závislosti na pohlaví, četnosti

---

¹⁷⁸ ROMANĚNKO, Jan a Pavel SKÁCELÍK. *BOZP a PO v příkladech školské praxe*. 2. vydání. Karviná: Paris, 2018, s. 283, ISBN 978-80-87173-40-4.

¹⁷⁹ Genderová problematika zaměstnanců ve školství. In: *Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy* [online]. 2017 [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/genderova-problematika-zamestnancu-ve-skolstvi>

¹⁸⁰ Tyto údaje se liší v závislosti na dané pracovní pozici, škole a daném stupni vzdělávání (zda jsou v MŠ, ZŠ či SŠ).

¹⁸¹ Vyhláška č. 180/2015 Sb., o pracích a pracovištích, které jsou zakázány těhotným zaměstnankyním, zaměstnankyním, které kojí, a zaměstnankyním-matkám do konce devátého měsíce po porodu, o pracích a pracovištích, které jsou zakázány mladistvým zaměstnancům, a o podmínkách, za nichž mohou mladiství zaměstnanci výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání (vyhláška o zakázaných pracích a pracovištích)

¹⁸² Uvedenými ve vyhlášce č. 180/2015 Sb. odst. 1 písm. g).

¹⁸³ Nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci

zvedání, délce směny... Pro oblast školství může být relevantní, že břemenem se rozumí i živé břemeno, tedy například na zvedání a přenášení dětí v mateřské školce či žáků ve speciálních školách se bude vztahovat tato úprava.¹⁸⁴

Školení zaměstnanců

Dle §103 odst. 2 zákoníku práce je zaměstnavatel povinen „zajistit zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce, které se týkají jimi vykonávané práce a vztahují se k rizikům, s nimiž může přijít zaměstnanec do styku na pracovišti, na kterém je práce vykonávána, a soustavně vyžadovat a kontrolovat jejich dodržování.“¹⁸⁵ Dále dle §103 odst. 3 zákoníku práce zaměstnavatel, určí obsah a četnost školení, jakožto způsob ověřování znalostí. Rovněž je povinen zajistit vedení dokumentace o provedení školení. V praxi se doporučuje školení o BOZP spojit se školením o požární ochraně, to se provádí jednou za dva roky či k proškolení o BOZP využít každoroční tzv. přípravný týden¹⁸⁶.¹⁸⁷ Vyhláška č. 50/1978 Sb.¹⁸⁸ stanoví stupně kvalifikace pracovníků, kteří v organizaci obsluhují jakékoliv elektronické zařízení¹⁸⁹. Minimální odbornou způsobilost dle této vyhlášky (§3) musí splňovat prakticky všichni pracovníci, neboť je v dnešní době téměř nemožné, aby pracovník během výkonu své práce neobsluhoval alespoň nějaké elektronické zařízení.

Speciální školení pak musí podstoupit někteří zaměstnanci s ohledem na druh vykonávané práce, například ti, kteří vykonávají funkci zdravotníka na zotavovací akci¹⁹⁰. To dále upravuje

---

¹⁸⁴ ROMANĚNKO, Jan a Pavel SKÁCELÍK. *BOZP a PO v příkladech školské praxe*. 2. vydání. Karviná: Paris, 2018, s. 281, ISBN 978-80-87173-40-4.

¹⁸⁵ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

¹⁸⁶ Přípravným týdnem se rozumí období, ve kterém dochází k přípravám na nový školní rok. Jedná se nejčastěji o poslední týden měsíce srpna.

¹⁸⁷ ROMANĚNKO, Jan a Pavel SKÁCELÍK. *BOZP a PO v příkladech školské praxe*. 2. vydání. Karviná: Paris, 2018, s. 285, ISBN 978-80-87173-40-4.

¹⁸⁸ Vyhláška č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektronice

¹⁸⁹ Tímto zařízením může být například kancelářská technika (počítač) či domácí spotřebič (varná konvice...).

¹⁹⁰ Akce podle §8 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví.

zákon č. 258/2000 Sb.¹⁹¹ v §10 a §11, stejně jako v příloze č. 2 (Náplň kurzu první pomoci pro zdravotníka zotavovacích akcí a škol v přírodě) k vyhlášce č. 106/2001 Sb.¹⁹².

Zdravotní způsobilost zaměstnanců

Dle zákona č. 373/2011 Sb.¹⁹³, přešla od roku 2012 povinnost úhrady pracovnělékařských služeb na zaměstnavatele. Pracovnělékařskými službami dle zákona jsou „*zdravotní služby preventivní, jejichž součástí je hodnocení vlivu pracovní činnosti, pracovního prostředí a pracovních podmínek na zdraví, provádění pracovnělékařských prohlídek, které jsou preventivními prohlídkami, a hodnocení zdravotního stavu za účelem posuzování zdravotní způsobilosti k práci, poradenství zaměřené na ochranu zdraví při práci a ochranu před pracovními úrazy, nemocemi z povolání a nemocemi souvisejícími s prací, školení v poskytování první pomoci a pravidelný dohled na pracovištích a nad výkonem práce*“¹⁹⁴. Poskytovatel může být pouze lékař, se kterým je ředitel školy povinen podepsat písemnou smlouvu o poskytování těchto služeb (§54).¹⁹⁵ Zaměstnanec školy je povinen se pracovnělékařské prohlídce¹⁹⁶ podrobit u daného poskytovatele, se kterým zaměstnavatel (ředitel školy) uzavřel smlouvu. Tento režim je odlišný od “běžného“ režimu zdravotních služeb, kde pojištěnec má právo na výběr svého poskytovatele zdravotních služeb¹⁹⁷. Výsledkem lékařské prohlídky, zhodnocení dokumentace a činnosti pro kterou je daná osoba posuzována je lékařský posudek. Proti lékařskému posudku lze podat návrh na jeho

---

¹⁹¹ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů

¹⁹² Vyhláška č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti

¹⁹³ Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách

¹⁹⁴ §53 odst. 1 zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách

¹⁹⁵ Tuto problematiku a řazení prací do kategorií upravuje i zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů.

¹⁹⁶ Druhy lékařských prohlídek upravuje vyhláška č. 79/2013 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č.373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách. V příloze č. 1 k této vyhlášce je krom druhu prohlídky uvedena i doba trvání takovéto prohlídky. Jedná se tedy o vstupní, periodickou, mimořádnou, výstupní a následnou prohlídku.

¹⁹⁷ A to v rozsahu a za podmínek stanovených zákonem č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.

přezkoumání, jak ze strany zaměstnance, tak zaměstnavatele, a to dle § 46 zákona č. 373/2011 Sb.¹⁹⁸.

Úrazy a nemoci z povolání

O problematice úrazů žáků pojednává práce v příslušné následující kapitole. Ohledně zaměstnanců naopak odkazují na příslušnou předešlou kapitolu. Dovolují si v této souvislosti upozornit jen na několik aspektů, které jsou pro školství specifické.

V případě, který byl řešen Nejvyšším soudem¹⁹⁹ utrpěla žalobkyně zranění v důsledku pádu při cestě z jídelny. Z ustanovení §190 odst. 1 zákoníku práce vyplývá, že při posouzení, zda došlo u zaměstnance k pracovnímu úrazu, je nutné vycházet především z toho, zda zaměstnanec tento úraz utrpěl při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Takovými úkony však nejsou cesta do zaměstnání a zpět, stravování, ošetření. Zatímco tedy samotné stravování zaměstnance není úkonem v přímé souvislosti s plněním jeho pracovních úkolů, Nejvyšší soud došel k závěru, že je-li stravování součástí objektu, tak cesta na a z něj je úkonem při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. To je důležité zejména pro školy, neboť zde nejčastěji je jídelna součástí objektu zaměstnavatele.²⁰⁰

Druhým specifikem je posuzování nemocí z povolání v případě hlasivek pedagogických pracovníků. Dle vyhlášky č. 79/2013 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č.373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách pedagogičtí pracovníci mají riziko ohrožení zdraví ve formě zvýšené hlasové zátěže. Nemoc hlasivek jako nemoc z povolání je uvedena v příloze (seznam nemocí z povolání) k nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání. Pedagogický pracovník však musí prokázat, že daná nemoc (nedomykavost hlasivek, uzlíky na hlasivkách...) mu vznikla v důsledku svého povolání. Teprve pak bude možno takovou nemoc posoudit jako nemoc z povolání.²⁰¹

---

¹⁹⁸ Zákon č.373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách

¹⁹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2014, 21 Cdo 4410/2013

²⁰⁰ Tamtéž.

²⁰¹ ROMANĚNKO, Jan a Pavel SKÁCELÍK. *BOZP a PO v příkladech školské praxe*. 2. vydání. Karviná: Paris, 2018, s. 22-21, ISBN 978-80-87173-40-4.

7.3 BOZ a žáci školy

Dle §29 (2) školského zákona „školy a školská zařízení zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb a poskytují žákům a studentům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví.“²⁰² Časové určení zajištění BOZ se liší u mateřských škol a vyšších stupňů vzdělání. Minimální standard bezpečnosti v sobě zahrnuje opatření prostorová, organizačně-technická, personální, stejně jako opatření v oblasti zpracovávané dokumentace. Oblast minimálního standardu bezpečnosti je možno vnímat ve třech rovinách. První z nich je předcházení mimořádným událostem pomocí prevence (např. technická opatření, poučení či nácvik řešení mimořádných událostí). Druhá rovina spočívá v účinném a efektivním reagování na mimořádnou událost, tedy k události již došlo a je snaha minimalizovat škody na životech a zdraví. Poslední rovina spočívá ve vyhodnocení mimořádné události a následném přijetí opatření, aby nedošlo k obdobné situaci ze stejných příčin.²⁰³ Práce dále zpracovává jednotlivá opatření uvedená v Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – Minimální standard bezpečnosti č.j.: MSMT -1981/2015-1.

Prostorová a organizačně-technická opatření

Níže je uveden výčet jednotlivých prostorových a organizačně-technických opatření, ze kterých vyplývá, že je zájem, aby vstup a pohyb po budovách školy (primárně cizích osob) byl kontrolován a nedocházelo k situacím, že se v areálu bude nacházet osoba o které není známo za jakým účelem se v budovách pohybuje a jakým způsobem se zde dostala. Tyto opatření mají primárně zajistit bezpečnost a ochranu zdraví žáků, mohou však sloužit i k ochraně majetku žáků a školy.

„Škola určí a využívá pro vstup žáků, zaměstnanců a cizích osob (návštěv, kontrol, atp.) zpravidla pouze jeden vchod, který je zabezpečen proti vniknutí cizích osob a vstup do něj je kontrolován); ostatní možné vstupy do budov jsou zabezpečeny (nesmí však bránit bezpečnému úniku osob v případě požáru).“

---

²⁰² Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

²⁰³ Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – Minimální standard bezpečnosti č.j.: MSMT -1981/2015-1

„Škola vpouští cizí osoby do prostor školy až po ověření účelu jejich vstupu do budovy (doprovod žáka, návštěva pedagoga či ředitele školy, apod.); to platí též v případě vjezdu dopravním prostředkem do areálu školy.“

„Škola má uzamykatelné vstupy do budov i dalších prostor v areálu školy (např. školní zahrady, školního dvora, parkoviště, apod.), má zabezpečená okna a dveře proti volnému vniknutí osob. Na začátku, v průběhu dne i na jeho konci škola vstupy zabezpečí.“

„Škola zamezuje nepovolaným osobám přístup do dalších prostor, budov i areálu školy, které nejsou určeny pro poskytování vzdělávání (např. sklepy, půdy, sklady, kotelny, apod.), s výjimkou specifických, zvláště provozních případů (revize, kontroly, prohlídky, stavební úpravy, apod.)“²⁰⁴

Personální opatření

Cílem těchto opatření je, aby během doby, kterou se žáci nacházejí v prostorách školy, či při akcích souvisejících se vzděláním, byl nad nimi vykonáván dohled.²⁰⁵ Je zde předpoklad, že dohled ze strany pracovníka je schopen zabránit nevhodnému chování, aktivitám a situacím, které by mohly ohrozit bezpečnost a zdraví žáků. Náležitý dohled je vždy potřeba přizpůsobit situaci, věku, vyspělosti a charakteru činnosti, kterou žáci vykonávají. Dohled zajišťuje ředitel školy, který k tomu pověřuje pracovníky.

Metodické doporučení²⁰⁶ k tomu uvádí následující:

„Škola zajišťuje průběžný dohled nad žáky ve všech prostorách, a to od okamžiku vstupu do prostor školy po celý průběh výchovně-vzdělávacího procesu i po jeho ukončení až po dobu opuštění budovy či areálu školy.

Ředitel školy zpravidla pověřuje dohledem pedagogického pracovníka, stanoví rozvrh dohledu nad žáky a vyvěsí ho na takovém místě, aby bylo možné při kontrolní činnosti snadno rozpoznat, který pedagogický pracovník dohled vykonává.

---

²⁰⁴ Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – Minimální standard bezpečnosti č.j.: MSMT -1981/2015-1

²⁰⁵ Jak již bylo řečeno, v tomto kontextu se výrazů dohled a dozor používá *promiscue*.

²⁰⁶ Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – Minimální standard bezpečnosti č.j.: MSMT -1981/2015-1

Škola má zajištěnu vzájemnou zastupitelnost pedagogických či nepedagogických pracovníků vykonávajících dohled nad žáky.

Škola zajišťuje dohled nad žáky i při akcích souvisejících se vzděláváním, které jsou realizovány mimo školu. Při pravidelném využívání budov či místností (např. tělocvičen obcí), které nejsou v majetku školy, je nutné vyžadovat od pronajímatele ujištění o bezpečném stavu budovy či místnosti (např. doložením revizních zpráv se závěrem „schopno bezpečného provozu“). Škola v případě avízovaného nebezpečí využívá možnosti posílení ostrahy budovy městskou či státní policií, případně hlídkami bezpečnostních agentur (dle místních zvyklostí).“

Vnitřní předpisy a dokumentace školy

Cílem vnitřních předpisů a dokumentace školy je, aby jednak v případě mimořádných okolností byly zajištěny efektivně fungující mechanismy reagující na takovou událost a jednak, aby žáci a zaměstnanci byli seznámeni s předpisy a pokyny, které vedou k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví.

Metodické doporučení²⁰⁷ pak opět uvádí následující:

„Škola, ve spolupráci s osobami odborně způsobilými v prevenci rizik a osobami odborně způsobilými v oblasti požární ochrany, analyzuje rizika podle podmínek a charakteru své činnosti a má zpracovány dokumenty pro mimořádné události (např. neoprávněné vniknutí do objektu...)

Škola má zajištěny mechanismy ověřování účinnosti výše uvedené dokumentace, včetně periodických zkoušek...

Škola má v pracovním řádu, školním řádu/vnitřním řádu a v dokumentaci podle jiných právních předpisů, upraveny i další zvláštní povinnosti zaměstnanců, např. povinnosti a postupy při zajišťování dohledu...

Škola má vymezen formální rámec bezpečnosti a ochrany zdraví, včetně pojmenování nebezpečí, rizik možného ohrožení života a zdraví žáků, spolu s přijetím adekvátních opatření.“

---

²⁰⁷ Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – Minimální standard bezpečnosti č.j.: MSMT -1981/2015-1

Škola seznamuje žáky a zaměstnance s ustanoveními předpisů a pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví.

Škola má popsány a uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví, má stanovena zvláštní pravidla při některých činnostech – tělesné výchově, plavání, koupání, lyžařském výcviku, sportovně-turistickém kurzu...

Škola informuje zákonné zástupce žáků o vydání a obsahu školního nebo vnitřního řádu“.

Obecně lze shrnout, že škola využívá řadu opatření k zajištění bezpečnosti a eliminaci rizik. Rovněž se předpokládá, že k naplnění tohoto cíle školy spolupracují s dalšími subjekty, jako jsou složky integrovaného záchranného systému, policie, zákonní zástupci žáků a zletilí žáci samotní. Dle metodického doporučení by se škola od výše uvedeného minimálního standardu měla odchýlit jen v nezbytně nutných a odůvodněných případech, převážně budou-li to vyžadovat místní podmínky. Škola rovněž bere zřetel na psychické bezpečí a komfort žáků tak, aby opatření k zajištění fyzické bezpečnosti nebyly na úkol té psychické.

Informování žáků ohledně BOZ

Dle §29 (2) školského zákona *in fine* školy a školská zařízení „poskytují žákům a studentům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví“.²⁰⁸ Povinnost zajistit informace tedy dopadá na školy, nikoliv např. na zařízení, v jehož prostorech probíhá plavecký výcvik. Tato povinnost zůstává beze změn i tehdy, když je se zařízením uzavřena smlouva, jejíž součástí je zajištění plavčíka nebo pokud dané zařízení je samo zapsáno v rejstříku škol a školských zařízení.²⁰⁹ Opačný princip platí v případě, kdy právnická osoba poskytuje školské služby (jako je školní stravování) žákům z jiné školy. Zajištění BOZ a s tím spojené informování je v těchto případech povinností té právnické osoby, která zajišťuje školské služby, nikoliv té právnické osoby, kde jinak žák dochází.²¹⁰

---

²⁰⁸ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

²⁰⁹ RIGEL, Filip, Lenka BAHÝLOVÁ, Veronika KUDROVÁ, Ondřej MORAVEC a Monika PUŠKINOVÁ. *Školský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckova edice komentované zákony, s. 158 – 164, ISBN 978-80-7400-550-3.

²¹⁰ Tamtéž, s. 158 – 164.

Škola zajistí, aby žáci byli poučení o možném ohrožení zdraví a o bezpečnosti při všech činnostech. Stejně tak, zajistí, aby byli seznámeni s provozním řádem jednotlivých učeben (laboratoř, tělocvična, dílna...). O poučení by měl být proveden záznam ve formě zápisu do třídní knihy (ty dnes existují i v elektronické formě). Žáci, kteří v době poučení nebyli přítomni, mají být v nejbližším vhodném termínu také poučeni. Je tedy povinností školy, aby zajistila, že žák bude vždy řádně poučen.²¹¹

Informování žáků ohledně BOZ by mělo proběhnout v takové formě, která reflektuje věk a rozumovou vyspělost dítěte. Poučení na prvním stupni základní školy se tak pravděpodobně bude lišit co do formy i náročnosti od poučení na střední škole. Zajímavou alternativou je v této souvislosti využití tzv. e-learningu. Tento způsob využívající moderní informační technologie je obvykle založen na webovém rozhraní, na kterém se nachází určitý materiál vztahující se k dané lekci či obecněji ke kurzu. Výhodou je, že školy často mají předešlou zkušenost s různými open-source systémy pro správu e-learningu (např. Moodle) a žáci mají k výukovému materiálu neomezený přístup. Dále je možné výklad přizpůsobit na míru jednotlivým třídám, a to pomocí obměn obsahu kurzu. V neposlední řadě je dnes pro děti přirozené pohybovat se na internetu, čemuž tato forma poučení odpovídá. Příkladem tohoto přístupu je video americké U.S. Consumer Product Safety Commission, kdy základní poučení ohledně bezpečnosti předávají dětem jejich vrstevníci v jednoduché a stravitelné formě.²¹²

Zároveň je snadné ověřit znalosti studentů závěrečným testem, který je dostupný přímo v daném online prostředí. Tento test by měl pro každého žáka z koše vybraných otázek vylosovat určitou kombinaci²¹³, což zabraňuje mechanickému naučení se posloupnosti správných odpovědí. Tam, kde je oblast BOZ spojena i s praktickými dovednostmi (což bude případ zejména učebních oborů, kde bude důležitá znalost např. toho, jak bezpečně zapojit

---

²¹¹ Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy č. j.: 37 014/2005-25,

²¹² U.S. CONSUMER PRODUCT SAFETY COMMISSION. *School Safety ABCs* [online]. [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=D67uPxxkhes>. Jiné videa pak pro první stupeň základní školy využívají, pro děti známých, kreslených postaviček k demonstraci možných rizik ve školách.

²¹³ NEUGEBAUER, Tomáš. *Provádění tzv. školení BOZP a školení PO pomocí e-learningu*, s. 6 [online]. [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: <http://bozppo-neu.cz/wp-content/uploads/2017/04/E-LEARNING.pdf>

elektrický obvod), je nutné tento způsob doplnit praktickou ukázkou. Přestože tvorba takového školního e-learningového kurzu vyžaduje jistou počítačovou gramotnost, lze si představit, že by došlo k vytvoření obecného a pravidelně aktualizovaného kurzu s náležitou kvalitou, který by mohly školy jednoduše a plošně začít využívat. Následně by při přednášce učitelé kladli zvýšený důraz jen na vybrané, pro danou školu a žáky relevantní, informace.

OOPP pro žáky

Tato problematika se dotýká převážně středních odborných škol (střední odborné učiliště). Na které OOPP mají žáci nárok tak velmi úzce souvisí jednak se zhodnocení rizik pro určité pracoviště a činnost, jednak i se samotným učebním oborem. Z povahy věci tedy vyplývá, že jednotlivé OOPP mohou být značně rozdílné a pro některý obor jich bude potřeba méně než pro jiný. Proto poskytování OOPP nelze zobecnit a je nutné vždy posuzovat jednotlivé případy zvlášť.²¹⁴ Na žáky při přípravě na povolání se přiměřeně vztahuje ustanovení zákoníku práce (část pátá) a nařízení vlády č. 495/2001 Sb.²¹⁵ Prostředky poskytuje ředitel školy jak žákům, tak i zaměstnancům školy, a to na základě vlastního seznamu, zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek pracoviště. Škola je rovněž povinna ochranné prostředky udržovat v použitelném stavu, stejně jako je povinna kontrolovat jejich užívání.²¹⁶ O problematice OOPP pojednává rovněž příslušná předcházející kapitola.

Zdravotní způsobilost žáků

Dle §22 školského zákona jsou zákonní zástupci a zletilí žáci a studenti povinni, mimo jiné, informovat školu a školské zařízení o „*změně zdravotní způsobilosti, zdravotních obtíží dítěte nebo žáka nebo jiných závažných skutečnostech, které by mohly mít vliv na průběh vzdělávání*“²¹⁷. Dle metodického pokynu Č.j.: 37014/2005-25 jsou žáci rovněž povinni

---

²¹⁴ ROMANĚNKO, Jan a Pavel SKÁCELÍK. *BOZP a PO v příkladech školské praxe*. 2. vydání. Karviná: Paris, 2018, s. 73, ISBN 978-80-87173-40-4.

²¹⁵ Nařízení vlády č. 495/2001 Sb. ve svých přílohách (příloha č. 2 a 3) obsahuje výčet jednotlivých OOPP a práce a činnosti, které tyto OOPP vyžadují.

²¹⁶ Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy č. j.: 37 014/2005-25

²¹⁷ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

okamžitě oznámit *“změny zdravotního stavu, ke kterým dojde v průběhu vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a které mohou mít vliv na zapojení žáka do prováděných činností”*²¹⁸. Na základě zdravotních nebo jiných závažných důvodů může ředitel školy, na žádost zákonného zástupce nebo na základě lékařského posudku, uvolnit žáka z vyučování některého předmětu (dle §50 školského zákona).²¹⁹

Práce dále danou problematiku zpracovává na příkladu uvolnění z předmětu tělesná výchova, což je v praxi jeden z nejčastěji vyskytujících se případů. Právní základ tedy tvoří již výše zmíněný školský zákon a jeho ustanovení §50, kde je výslovně stanoveno, že *„ v předmětu tělesná výchova ředitel školy uvolní žáka z vyučování na základě posudku vydaného registrujícím lékařem, pokud má být žák uvolněn na pololetí školního roku nebo na školní rok.“* Posudek je vydán na základě §51 zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách²²⁰. Seznam nemocí, stavů a vad, stejně jako náležitosti lékařského posudku pro uvolnění z vyučování v předmětu tělesná výchova, upravuje vyhláška č. 391/2013 Sb., o zdravotní způsobilosti k tělesné výchově a sportu. Příloha 2 k této vyhlášce obsahuje seznam nemocí, vad a stavů, které vylučují či omezují zdravotní způsobilost ke sportu a tělesné výchově. Pokud je dodržen postup stanovený těmito předpisy, je žák z výuky tělesné výchovy uvolněn, to však ještě neznamená, že do výuky nebude muset docházet. Avšak v případech, kdy se jedná o poslední či první hodinu, je možné po předchozí domluvě a na základě souhlasu zákonného zástupce a ředitele školy, aby přítomen nebyl.²²¹

Lékařská způsobilost žáka na střední škole je oblast, kterou, kromě již zmíněných předpisů, upravuje i řada zvláštních předpisů pro příslušný obor vzdělávání. To je dáno rozdílným zaměřením oborů a činnostmi, které se na nich vyučují. Obecně lze zjišťování zdravotní

---

²¹⁸ Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy č. j.: 37 014/2005-25

²¹⁹ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

²²⁰ Tento předpis se nebude vztahovat pouze na základní a střední vzdělávání, ale dle §51 odst. 4 písm. e) i ke studiu ve studijním programu VŠ se zaměřením na sport a tělesnou výchovu.

²²¹ ROMANĚNKO, Jan a Pavel SKÁCELÍK. *BOZP a PO v příkladech školské praxe*. 2. vydání. Karviná: Paris, 2018, s. 102, ISBN 978-80-87173-40-4.

způsobilosti pro střední vzdělání rozdělit podle dvou druhů lékařských prohlídek. První z nich se týká uchazečů o vzdělání a provádí se před podáním přihlášky na daný obor. To dle nařízení vlády č. 211/2010 Sb.²²² není nutné u oborů uvedených v příloze č.1 tohoto nařízení u kterých je uveden číselný kód 28. Toto označení znamená, že daný obor nevyžaduje zvláštní zdravotní požadavky. Pokud je prohlídka podmínkou, provádí ji praktický lékař na základě žádosti zákonného zástupce nezletilého. Zákonný zástupce rovněž provádí úhradu této lékařské prohlídky. Druhým typem je lékařská prohlídka před nástupem na praktické vyučování či při změně zdravotního stavu. Tuto prohlídku hradí příslušná škola, kde má docházet ke vzdělávání, které tvoří i praktické vyučování.²²³ Problematiku upravuje zejména již zmíněný zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách (§51), vyhláška č. 79/2013 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách (§6, §8 a §16), nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání (§1 a §2).

Činnosti přímo související se vzděláváním a při poskytování školských služeb

Právní úpravu nalezneme ve školské zákoně, Metodickém pokynu Č.j.: 37 014/2005-25 a zákoně č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví.

Dle čl. 21 zmíněného metodického pokynu se činnostmi přímo souvisejícími se vzděláváním a při poskytování školských služeb rozumí vycházky, výlety, zájezdy, putování, exkurze, koupání, výuka plavání, lyžařský výcvik, sportovní a turistické kurzy, zahraniční výlety, účast na soutěžích a přehlídkách.²²⁴ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy dále v §23 zákona o pedagogických pracovnících užívá pojmy „mimoškolní akce“ nebo „akce organizované školou“, do nichž spadá návštěva divadelních, filmových a podobných představení, návštěva muzeí, sportovní (příp. uměleckou nebo jinou)

---

²²² Nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání.

²²³ Tamtéž, s. 95-100.

²²⁴ Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy č. j. 37 014/2005-25,

soutěží apod. Pojem „mimoškolní činnosti“ se v této souvislosti neužívají, na rozdíl od běžné mluvy.²²⁵

7.4 Školní úrazy

Pojem školní úraz není v právních předpisech definován. Lze vyjít jednak z §29 školského zákona, jednak z příslušného Metodického pokynu k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů (...)²²⁶, který v článku 21 určuje, že „úrazem žáků je úraz, který se stal žákům při vzdělávání nebo s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb. Jedná se tedy zejména o úrazy žáků na vycházkách, výletech, zájezdech, putováních, exkurzích, při koupání, při výuce plavání a lyžařském výcviku, sportovních a turistických kurzech, zahraničních výletech, při účasti na soutěžích a přehlídkách.“ Metodický pokyn je ovšem adresovaný školám, které zřizuje přímo MŠMT – těch je jen několik desítek. Z tohoto důvodu se doporučuje ostatním školám, které mají jiného zřizovatele, převzít výše zmíněnou definici do svého školního řádu.²²⁷

Odpovědnost škol za škodu vzniklou při vyučování, studiu nebo praxi upravuje §391 zákoníku práce. Zařazení do zákoníku práce odpovídá předchozí úpravě, je ovšem zavádějící v tom, že nejde o úpravu odpovědnostních vztahů z výkonu závislé práce.²²⁸ Jinými slovy, tato norma je adresována subjektům, mezi kterými není pracovněprávní vztah. Dílčí problematiku náhrady za ztrátu na výdělků upravuje také §2962 občanského zákoníku²²⁹. Vzhledem k dikci odstavce

---

²²⁵ KUHNOVÁ, Irena. VÝZKUMNÝ ÚSTAV BEZPEČNOSTI PRÁCE, V. V. I. TIMPSV0009 Podpora rozvoje kompetencí školní mládeže k odpovědnosti za zdraví: První verze zprávy. 2018.

²²⁶ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Č.j.: 37 014/2005-25 [online]. [cit. 2018-11-30]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/metodicky-pokyn-k-zajisteni-bezpecnosti-a-ochrany-zdravi-deti-zaku-a-studentu-ve-skolach-a-skolskych-zarizenich-zrizovanych-ministerstvem-skolstvi-mladeze-a-telovychovy>

²²⁷ ROMANĚNKO, Jan a Pavel SKÁCELÍK. *BOZP a PO v příkladech školské praxe*. 2. vydání. Karviná: Paris, 2018, s. 51, ISBN 978-80-87173-40-4.

²²⁸ BĚLINA, Miroslav. *Zákoník práce: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře, s. 586 – 596, ISBN 978-80-7400-290-8.

²²⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

prvního §391 zákoníku práce se tato úprava nevztahuje např. na mateřské školy, ve kterých se odpovědnost posoudí podle obecné úpravy obsažené v občanském zákoníku. Dále se věnují pouze úrazům na základních a středních školách. Odpovědnost dle §391 je objektivní odpovědnost s možností liberace.²³⁰ Dle judikatury a §270 zákoníku práce se může ten, kdo odpovídá za škodu vzniklou úrazem žáka základní školy, zcela zprostit své odpovědnosti tehdy, pokud prokáže, že daný žák svým zaviněním porušil předpisy o BOZ nebo příkazy, zákazy a jiné pokyny k zajištění BOZ, ač s nimi byl řádně seznámen a jejich znalost a dodržování byly kontrolovány a vyžadovány, a že toto porušení bylo výlučnou příčinou vzniklé škody.²³¹ Pro posouzení těchto liberačních důvodů je třeba vzít v potaz zejména kde, za jakých podmínek, komu, z jakých důvodů byl vydán a čeho mělo být tímto pokynem dosaženo.²³² Na základě výše zmíněného tak např. došlo k liberaci základní školy v případě, kdy si během školního výletu žák, v době po večeři, způsobil zranění ruky tím, že udeřil do skleněné výplně dveří. Vyhlášení a kontrolování večerky tak bylo pokynem k zajištění BOZ, žák byl řádně poučen a zranění si způsobil výlučně nerespektováním tohoto pokynu.²³³ Obdobně nese, při splnění základních povinností školy,²³⁴ odpovědnost za úraz v době osobního volna během školního výletu výlučně žák samotný.²³⁵ Pokyn musí být konkrétní, nelze se chránit vydáním obecného pokynu ve smyslu „žáci jsou povinni dbát všech okolních rizik a předcházet zraněním“. Pokyn ovšem není třeba blíže vysvětlovat, respektive jasný pokyn je platný i bez toho, že by bylo žákům podáno jeho vysvětlení. Nejvyšší soud v dalším případě posuzoval, jestli pokyn „žáci se nesmí koupat v rybníce bez dozoru“, bez dostatečného vysvětlení důvodů (mělká voda), je dostatečným pokynem k zajištění BOZ. V posuzovaném případě do rybníku jeden z žáků skočil

---

²³⁰ Upozorňuji, že někteří autoři dovozují, že škola za úraz odpovídá vždy. Tento názor ovšem ve světle judikatury neobstojí. Dle: ROMANĚNKO, Jan a Pavel SKÁCELÍK. *BOZP a PO v příkladech školské praxe*. 2. vydání. Karviná: Paris, 2018, s. 50, ISBN 978-80-87173-40-4.

²³¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4.3.2009, 21 Cdo 576/2008

²³² Tamtéž.

²³³ Tamtéž.

²³⁴ Mezi ty patří přiměřenost rozhodnutí o poskytnutí osobního volna, souhlas zákonného zástupce a předchozí poučení týkající se osobního volna, odpovědnosti a zakázaného chování. Dle: ROMANĚNKO, Jan a Pavel SKÁCELÍK. *BOZP a PO v příkladech školské praxe*. 2. vydání. Karviná: Paris, 2018, s. 30 -31, ISBN 978-80-87173-40-4.

²³⁵ Tamtéž, s. 30 – 31.

a následně ochrнул. Dle Nejvyššího soudu tento pokyn byl dostatečným pokynem k zajištění BOZ, když vysvětlení není povinnou součástí těchto pokynů.²³⁶

Ohledně dohledu pedagogů nad žáky při různých aktivitách lze uzavřít, že dohled nemá být pouhým nástrojem k zabránění bezprostředně hrozícího zranění, ale zejména má spočívat ve vytvoření podmínek, kterými se rizikům předchází. Přestože, jak vychází z předešlé judikatury NS, nelze požadovat po učitelích (ani po komkoliv jiném), aby žáky hlídali doslova „na každém kroku“²³⁷, v případě zranění při minigolfu, který se také dostal až k NS, nelze za dostatečné považovat pouhé ústní poučení sedmiletých dětí před hrou a následné procházení mezi skupinkami samostatně hrajících dětí, které ovšem s minigolfem neměly žádnou předcházející zkušenost.²³⁸

Školní úrazy mohou vést ke smrtelným zraněním i v neočekávaných případech.²³⁹ Dle závažnosti může kromě odpovědnosti civilněprávní nastoupit také odpovědnost trestně právní, a to naplnění skutkové podstaty ublížení na zdraví z nedbalosti (§147 trestního zákoníku²⁴⁰) či těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti (§148 trestního zákoníku²⁴¹). K určení hranice, kdy půjde o trestný čin, se mj. vyjádřil NS ve svém usnesení, týkající se případu utonutí žáka na školním výletě, následovně: *„Pokud obviněná Mgr. A. Ř. dovolila jí svěřeným žákům koupat se na místě potencionálně nebezpečném (v prostoru jezů), tolerovala jejich výše popsané rizikové činnosti a nevykonávala nad nimi náležitý dozor, přičemž v důsledku toho došlo k utonutí*

---

²³⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17.9.2016, 21 Cdo 268/2015

²³⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 17.12.1968, 3 Cz 57/68

²³⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12.9.2012, 25 Cdo 4507/2010

²³⁹ Takovým příkladem byla nedostatečná úprava písku na místě určeném pro doskok žáků při atletické olympiádě. Tato nevhodná úprava spolu s atypickým skokem žáka vedla ke smrtelnému zranění. Příklad se dostal až k Nejvyššímu soudu, vizte: Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2010, 6 Tdo 1170/2009

²⁴⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

²⁴¹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

jednoho z žáků, naplnila tím všechny zákonné formální a materiální znaky zmíněného trestného činu.“²⁴²Trestněprávní rozměr se v obdobných případech vyskytuje spíše výjimečně.²⁴³

Evidence úrazů

Poté, co se žákovi přihodí úraz, zaměstnanci školy poskytnou první pomoc nebo zařadí její poskytnutí. Po ošetření škola bez zbytečného odkladu nahlásí tuto skutečnost zákonnému zástupce. Doporučeným postupem je telefonický kontakt se zákonnými zástupci, s tím že čas volání se zaznamená do knihy školních úrazů (kterou popisují níže), konkrétně do kolonky „další údaje, pokud jsou potřebné k sepsání záznamu o úrazu“.²⁴⁴ Pokud se voláním nepodaří s rodiči spojit, je vhodné zaslat SMS, s tím, že tyto skutečnosti se opět zapíší do příslušné kolonky knihy školních úrazů. Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů ve svém §3 určuje další povinnosti spojené s hlášením úraz. Je to jednak v určitých případech povinnost hlásit případ Policii ČR (při podezření, že v souvislosti s úrazem došlo ke spáchání trestného činu nebo přestupku), pojišťovně (míněno pojišťovně, u níž je škola pojištěna pro případ této odpovědnosti) a případně příslušnému oblastnímu inspektorátu práce či obvodnímu báňskému úřadu (pouze tehdy, došlo-li k úrazu při příslušném praktickém vyučování).

Školy, respektive právnické osoby vykonávající činnost školy či školského zařízení, jsou v této souvislosti povinny vést evidenci úrazů a zasílat záznam stanoveným orgánům a institucím, když tuto povinnost stanovuje §29 (3) školského zákona. Tato povinnost platí bez ohledu na to, zda-li byl úraz způsoben zaviněně či kdo úraz dítěti způsobil.²⁴⁵ Podrobnosti k této evidenci stanovuje vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazu dětí, žáků a studentů.²⁴⁶ Z dikce zákona ani vyhlášky sice neplyne, jestli je možné mít vícero knih úrazů, lze ale dovodit, že to možné

---

²⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.7.2003, 6 Tdo 235/2003

²⁴³ ŠIMEČEK, Jan. Odpovědnost pedagogického pracovníka za úraz žáka na školním výletě. *Epravo*[online]. [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/odpovednost-pedagogickeho-pracovnika-za-uraz-zaka-na-skolnim-vylete-98219.html>

²⁴⁴ ROMANĚNKO, Jan a Pavel SKÁCELÍK. *BOZP a PO v příkladech školské praxe*. 2. vydání. Karviná: Paris, 2018, s. 53, ISBN 978-80-87173-40-4.

²⁴⁵ RIGEL, Filip, Lenka BAHÝLOVÁ, Veronika KUDROVÁ, Ondřej MORAVEC a Monika PUŠKINOVÁ. *Školský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckova edice komentované zákony, s. 158 – 164, ISBN 978-80-7400-550-3.

²⁴⁶ Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazu dětí, žáků a studentů.

je a tento postup bude v mnoha případech praktický; jedna kniha úrazů může sloužit pro nižší a jedna pro vyšší stupeň.²⁴⁷ Není ovšem možné využívat, jak bylo v minulosti běžné, jednu knihu pro úrazy žáků i zaměstnanců. Byť je funkce těchto knih obdobná, jsou upraveny rozdílnými předpisy (vyhláška č. 64/2005 Sb.²⁴⁸ pro žáky a nařízení vlády č. 201/2010 Sb.²⁴⁹ pro zaměstnance), které stanovují rozdílné povinné údaje, včetně názvu („kniha školních úrazů“ oproti „knize pracovních úrazů“).²⁵⁰ V každém případě je třeba knihy úrazů řádně zaevidovat jako součást dokumentace školy.²⁵¹ Vyhláška dále určuje, že zápis do knihy úrazů musí proběhnout do 24 hodin od okamžiku, kdy se škola o úrazu dozví a obsahuje v příloze vzor formuláře o záznamu úrazu a stanovuje, komu se záznamy o úrazu a o smrtelném úrazu zasílají. Záznam o úrazu je třeba odlišit od zápisu úrazu do knihy úrazů, když záznam se vyhotovuje pouze u vážnějších úrazů, a to konkrétně u úrazů smrtelných a těch, jejichž důsledkem je nepřítomnost žáka zasahující alespoň do dvou po sobě jdoucích vyučovacích dnů. Pro naplnění tohoto předpokladu není nutné, aby žák chyběl dny, postačí tedy, pokud bude chybět jednu hodinu v pátek a jednu hodinu v pondělí.²⁵² Třetím případem, kdy škola vyhotoví záznam o úrazu, je úraz, který zakládá žákovi pravděpodobnost poskytnutí náhrady za bolest a ztížení společenského uplatnění způsobené úrazem, jak plyne z §2 (4) vyhlášky č. 64/2005 Sb. Poslední možností, kdy škola vyhotovuje záznam o úrazu, je na žádost zákonného zástupce, jak upravuje odstavec třetí téhož ustanovení.

Záznam následně, dle §4 (1) zmíněné vyhlášky, škola zašle zdravotní pojišťovně žáka (v tištěné podobě) a České školní inspekci (elektronicky do databáze úrazů). Dle odstavce třetího téhož ustanovení pošle škola záznam svému zřizovateli, ale jen pokud bude o to písemně požádána. Dle §2 (5) téže vyhlášky dále předá jedno vyhotovení žákovi, pokud je zletilý, případně jeho zákonnému zástupci (v tištěné podobě). Dle §3 (3) téže vyhlášky pošle škola záznam také

---

²⁴⁷ ROMANĚNKO, Jan a Pavel SKÁCELÍK. *BOZP a PO v příkladech školské praxe*. 2. vydání. Karviná: Paris, 2018, s. 29, ISBN 978-80-87173-40-4.

²⁴⁸ Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazu dětí, žáků a studentů.

²⁴⁹ Nařízení vlády č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu

²⁵⁰ ROMANĚNKO, Jan a Pavel SKÁCELÍK. *BOZP a PO v příkladech školské praxe*. 2. vydání. Karviná: Paris, 2018, s. 55, ISBN 978-80-87173-40-4.

²⁵¹ Tamtéž, s. 29.

²⁵² Tamtéž, s. 52.

zdravotní pojišťovně, u které má škola sjednáno pojištění odpovědnosti. Celkově tedy škola vyhotoví a zašle či předá až pět záznamů o úrazu. V případě smrtelného úrazu je stanovena jednak, vzhledem k závažnosti, kratší lhůta pro podání hlášení, jednak je také odlišně stanoven okruh příjemců záznamů.

Problematika WC

Úrazy na WC tvoří nezanedbatelnou část z celkového počtu úrazů. Česká školní inspekce celkově ve své výroční zprávě za rok 2015/2016 evidovala 41 648 úrazů²⁵³, s tím, že z výzkumu Pohlové vyplývá, že místem vzniku úrazů je WC v 1,9% případů.²⁵⁴ Ze statistik kontrol České školní inspekce dále plyne, že na základních školách, kde dochází, dle zmíněné statistiky, k největšímu počtu úrazů, je nejčastějším problémem právě to, že společné prostory (chodby, šatny, ale i WC) nejsou dostatečně bezpečné.²⁵⁵ Na toaletách hrozí zvýšené riziko mokré podlahy a uklouznutí, stejně jako se na toto místo mohou žáci stahovat v případě nevolnosti, a to aniž by upozornili pedagogické pracovníky. Tomuto zvýšenému riziku ovšem neodpovídá pozornost, která je WC věnována ze strany Metodického pokynu k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů.²⁵⁶ Přestože, jak již bylo několikrát zmíněno, je to tento pokyn závazný jen pro menší počet škol, je zároveň inspirací pro školy ostatní, které často jeho ustanovení přebírají do školního řádu (jako v případě definice školního úrazu). Lze proto *de lege ferenda* doporučit bližší úpravu problematiky WC, která by odpovídala zvýšenému riziku a zároveň charakteru tohoto místa. Nebylo by jistě vhodné, aby byly tyto prostory pod stálou

---

²⁵³ ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE. *Výroční zpráva České školní inspekce za školní rok 2015/2016*, s. 182 [online]. [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: [https://www.csicr.cz/getattachment/cz/Dokumenty/Vyrocnizpravy/Vyrocnizprava-Ceske-skolni-inspekce-za-skolni-\(2\)/Vyrocnizprava_CSI_2015-2016.pdf](https://www.csicr.cz/getattachment/cz/Dokumenty/Vyrocnizpravy/Vyrocnizprava-Ceske-skolni-inspekce-za-skolni-(2)/Vyrocnizprava_CSI_2015-2016.pdf)

²⁵⁴ POHLOVÁ, Magdalena. *Úrazy dětí ve škole*, s. 38. Praha, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze: 3. lékařská fakulta. Vedoucí práce MUDr. Eva Vaničková, CSc.

²⁵⁵ ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE. *Výroční zpráva České školní inspekce za školní rok 2015/2016*, s. 198 [online]. [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: [https://www.csicr.cz/getattachment/cz/Dokumenty/Vyrocnizpravy/Vyrocnizprava-Ceske-skolni-inspekce-za-skolni-\(2\)/Vyrocnizprava_CSI_2015-2016.pdf](https://www.csicr.cz/getattachment/cz/Dokumenty/Vyrocnizpravy/Vyrocnizprava-Ceske-skolni-inspekce-za-skolni-(2)/Vyrocnizprava_CSI_2015-2016.pdf)

²⁵⁶ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Č.j.: 37 014/2005-25 [online]. [cit. 2018-11-30]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/metodicky-pokyn-k-zajisteni-bezpecnosti-a-ochrany-zdravi-deti-zaku-a-studentu-ve-skolach-a-skolskych-zarizenich-zrizovanych-ministerstvem-skolstvi-mladeze-a-telovychovy>

kontrolou pedagogických pracovníků, lze si ale představit povinné vybavení těchto prostor lékárníčkou či informačními listy ohledně první pomoci. Snížení rizika mokré podlahy v důsledku mytí rukou lze také dosáhnout vhodným konstrukčním řešením prostoru umyvadel.

7.5 Lyžařský výcvik

V této části se práce zaměřuje na problematiku lyžařského výcviku. Ten je jednou z činností přímo souvisejících se vzděláváním a při poskytování školských služeb. Dle Metodického pokynu MŠMT k zajištění bezpečnosti a ochrany dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT (dále jen „Metodický pokyn“) je lyžařský výcvik „*veden pedagogickými pracovníky, kteří odpovídají za činnost instruktorů. Jejich kvalifikaci si ověří ředitel školy*“, s tím že „*péči o zdraví účastníků je povinen zajistit vedoucí kurzu nebo instruktor, který má pro tuto práci potřebné předpoklady, znalosti a **případně i kvalifikaci***“ (zdůraznění doplněno).²⁵⁷ Žádný další pokyn ani předpis nestanovuje povinnost, aby pedagogický pracovník absolvoval kurz instruktora lyžování, je tedy na řediteli, koho určí a nakolik si ověří kvalifikaci zvolených pedagogů.

Povinnosti účastníků kurzu

Dle metodického pokynu jsou žáci povinni předložit prohlášení o seřízení bezpečnostního vázání lyží (buďto přímo potvrzením konkrétního servisu či čestným prohlášením zákonného zástupce a v případě zletilých žáků je akceptováno i jejich vlastní prohlášení). Dále jsou účastníci povinni dodržovat veškeré předpisy a pokyny vedoucího, jakožto pravidla bezpečného pohybu na sjezdových a běžeckých tratích, pokyny horské služby či výstražné značky.

---

²⁵⁷ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Č.j.: 37 014/2005-25 [online]. [cit. 2018-11-30]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/metodicky-pokyn-k-zajisteni-bezpecnosti-a-ochrany-zdravi-deti-zaku-a-studentu-ve-skolach-a-skolskych-zarizenich-zrizovanych-ministerstvem-skolstvi-mladeze-a-telovychovy>

Doporučení obsažená v metodickém pokynu

Jednak se dle čl. 15 pokynu odst. 3 doporučuje, aby před odjezdem na kurz bylo předloženo prohlášení o zdravotním stavu žáka a jeho schopnosti (chápejme ve smyslu zdravotní způsobilosti) daný kurz absolvovat. Rozdílná situace by nastala, pokud by se mělo jednat o zotavovací akci dle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů²⁵⁸. Zotavovací akci se dle zákona rozumí „*organizovaný pobyt 30 a více dětí ve věku do 15 let na dobu delší než 5 dnů, jehož účelem je posílit zdraví dětí, zvýšit jejich tělesnou zdatnost, popřípadě i získat specifické znalosti nebo dovednosti*“²⁵⁹. Podmínky účasti na takovéto akci jsou upraveny v §9 tohoto zákona, kdy jedním z nich je posudek poskytovatele zdravotních služeb o zdravotní způsobilosti dítěte pro danou akci. Z dikce zákona tak plyne, že se daná úprava bude vztahovat pouze na mateřské a základní školy.

Rovněž se v čl. 15 doporučuje sjednat pojistnou smlouvu s pojišťovnou (jednorázové úrazové pojištění žáka a pojištění z odpovědnosti za škodu vzniklou při výkonu povolání). Pro bezpečnost a ochranu zdraví se doporučuje zařadit zpravidla třetí den „odpočinkový program“ bez lyžařského či snowboardového výcviku. Snowboardový výcvik je obecně možno zařadit do lyžařského kurzu, musí však být účastníci rozděleni, aby nedocházelo k jejich kolizi, a musí být dodržována pravidla k zajištění BOZ. Pokud práce pracuje s pojmem lyžařský výcvik je v tom spojení zahrnut i snowboardový výcvik.

Lyžařské ochranné přilby

Dle pokynu (čl.15 odst. 5) se doporučuje používání lyžařských ochranných přileb.²⁶⁰ Právě problematika nošení přileb je z hlediska BOZ zajímavá. V současné době není v ČR žádná komplexní právní úprava této oblasti²⁶¹, na rozdíl od úpravy povinností cyklistů po pozemních

---

²⁵⁸ Problematika je upravena i ve vyhlášce č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti.

²⁵⁹ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů

²⁶⁰ Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy č. j.: 37 014/2005-25

²⁶¹ Jak povinnost nošení ochranné lyžařské přilby, tak úprava a vymezení chování lyžařů a snowboardistů na sjezdovkách.

komunikacích.²⁶² Tento rozdíl je patrný také z metodického pokynu, který u cyklistických přileb povinnost v čl. 16 uvádí, zatímco u přileb lyžařských jejich nošení článkem 15 pouze doporučuje. Tato rozdílná úprava je nekoncepční, neboť z hlediska rizikovosti jsou si sporty velmi blízké (vysoká rychlost, velké riziko pádu na tvrdý povrch, riziko srážky a působení vnějších činitelů).

Pravidla vypracovaná Mezinárodní lyžařskou federací (FIS) též známá jako tzv. Bílý kodex (Všeobecná pravidla chování na sjezdových tratích) jsou v současné době klíčovým zdrojem, který se využívá pro vymezení chování lyžařů. Daná pravidla nejsou obecně závazným právním předpisem, avšak vzhledem k současnému stavu a absenci jiných zdrojů byly využity i při rozhodování českých soudů. Konkrétně v usnesení NS²⁶³, který dovedl závaznou platnost pravidel pro všechny lyžaře a snowboardisty. I přes toto rozhodnutí se přijetí nové právní úpravy jeví jako žádoucí z mnoha důvodů, například: se tímto zvýší právní jistota a dojde k zavedení vyššího standartu a požadavků na ochranu zdraví.²⁶⁴

Pravidla jsou vhodnou a srozumitelnou formou pro žáky zpracována na webových stránkách Horské služby ČR.²⁶⁵ V praxi jsou pravidla velmi často součástí provozních řádů lyžařských středisek.

Obecně lze shrnout, že je žádoucí, aby žáci během lyžování a snowboardingu používali helmy, neboť úrazy hlavy při lyžování mohou mít za následek velmi těžké poranění hlavy, které může zanechat trvalé následky či způsobit smrt. V praxi se však ukazuje, že i přes řádné poučení určité procento žáků lyžařskou helmu nemá. Tato obecná praxe se potvrdila i ve výsledcích

---

²⁶² Povinnost nosit cyklistické přilby je uvedena v § 58 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů. Ten se vztahuje na osoby mladší 18 let pohybující se po pozemních komunikacích. Na pohyb cyklistů mimo pozemní komunikace se však zákon nevztahuje.

²⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.2.2005, 25 Cdo 1506/2004

²⁶⁴ Důvodová zpráva k návrhu na vydání zákona o bezpečném pohybu při lyžování, snowboardingu a jízdě na jízdním kole. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 2012 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=86299

²⁶⁵ HORSKÁ SLUŽBA. *10 pravidel FIS pro chování na sjezdových tratích* [online]. [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: <http://www.horskasluzba.cz/cz/aktualni-informace/informace-a-pravidla/10-pravidel-fis-pro-chovani-na-sjezdovych-tratich>

šetření v diplomové práci Petra Hraška.²⁶⁶ Jako hlavní důvod absence přilby byl uváděn náklad na její koupi. V této souvislosti lze proto uvažovat o tom, aby škola, pokud pořádá lyžařské výcviky, v rámci sportovního vybavení měla také lyžařské helmy, které by v případě potřeby žákům na dobu lyžařského výcviku poskytla, případně neumožnila žákům bez helmy se kurzu zúčastnit. Druhou “plošnou“ možností, která by se nedotýkala pouze oblasti školství, je přijetí nové právní úpravy. Ta by zaváděla povinnost ochranné přilby pro osoby mladší 18 let a nevztahovala by se tak jen na žáky a účastníky kurzu, ale i na všechny ostatní, kteří se na sjezdovkách pohybují. Některé členské země EU jako je Itálie, Slovinsko a Rakousko²⁶⁷ tuto povinnost ve svých právních rádech již mají.²⁶⁸ V roce 2012 byl skupinou poslanců předložen návrh vydání takového zákona, od jeho příprav bylo ovšem upuštěno a dosud nebyla přijata jiná právní úprava v této oblasti.

---

²⁶⁶ HRAŠKO, Petr. *Komplexní hodnocení lyžařských výcvikových kurzů na základních školách v ČR*, s. 79-81, Praha, 2014. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta tělesné výchovy a sportu. Vedoucí práce Ing. Marcela Polášková.

²⁶⁷ Konkrétní úprava je ponechána na jednotlivých spolkových zemích.

²⁶⁸ Důvodová zpráva k návrhu na vydání zákona o bezpečném pohybu při lyžování, snowboardingu a jízdě na jízdě na jízdním kole. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 2012 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=86299

8 Závěr

Cílem této práce bylo podat popis současné právní úpravy a na něj navázat analýzou vybraných problémů v oblasti školství. První dílčí cíl naplňují kapitoly 2 až 6, s tím že školství se následně věnuje kapitola sedmá.

V průběhu práce bylo pojednáno o několika problematických bodech současné právní úpravy či o vhodné zahraniční inspiraci. V první řadě se obecně pro BOZP doporučuje více využívat nástroje OiRA. Větší využívání zahrnuje zvláště naplnění nástroje relevantním obsahem pro jednotlivé obory, což je zejména úkolem Ministerstva práce a sociálních věcí, které je ostatně autorem dosud jediného v češtině dostupného nástroje. Kromě vytváření dalšího obsahu a s tím spojené propagace zmíněného nástroje, se *de lege ferenda* nabízí možnost učinit pro některé obory nástroj povinný, stejně jako k tomu přistoupila Itálie²⁶⁹. Tento krok samozřejmě závisí na předchozím naplnění nástroje obsahem a ověření jeho skutečné použitelnosti pro daný obor.

Druhým návrhem *de lege ferenda* je úprava pokutování u osobních ochranných pracovních pomůcek (OOPP). *De lege lata* je totiž současná maximální výše pokuty za neposkytnutí OOPP 1 000 000 Kč, zatímco za neudržení OOPP v odpovídajícím stavu (logicky ovšem při jejich současném poskytnutí) hrozí pokuta dvojnásobná. Odlišná úprava maximálních pokut by lépe odpovídala účelu a smyslu právní úpravy, *de lege ferenda* by tedy mělo dojít buďto ke sjednocení maximální výše pokuty na 1 000 000 Kč, když jak neposkytnutí OOPP, tak neudržování OOPP neplní účel OOPP, nebo by naopak měla za neposkytnutí OOPP hrozit vyšší pokuta.

Třetí návrh *de lege ferenda* se již týká oblasti školství, kde se pro úpravu lyžařského kurzu doporučuje upravit problematiku používání lyžařských ochranných přileb, a to hned ve dvou rovinách. V současné době Metodický pokyn²⁷⁰ pouze doporučuje používat lyžařskou ochranou

---

²⁶⁹ EVROPSKÁ AGENTURA PRO BEZPEČNOST A OCHRANU ZDRAVÍ PŘI PRÁCI (EU-OSHA). *OiRA offices tool included in Italian national legislation* [online]. 2018 [cit. 2018-11-30]. Dostupné z: <https://oiraproject.eu/cs/news/oira-offices-tool-included-italian-national-legislation>

²⁷⁰ Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy č. j.: 37 014/2005-25

přilbu a jinde v právním řádu povinnost používání lyžařských přileb zakotvena není, na rozdíl od úpravy přileb cyklistických. Jeví se tedy jako vhodné, aby došlo k přijetí nové právní úpravy, která by povinnost obsahovala. Druhá rovina možného navrhovaného řešení spočívá v tom, že by škola, pokud pořádá lyžařské výcviky v rámci sportovního vybavení, měla také lyžařské helmy, které by v případě potřeby žákům na dobu lyžařského výcviku poskytla, případně neumožnila žákům bez helmy se kurzu zúčastnit.

Pro úpravu BOZP ve školství se také, na základě statistických dat o úrazech, doporučuje věnovat zvýšenou pozornost úpravě podmínek na WC. Příslušný metodický pokyn MŠMT zvýšenou rizikovost tohoto prostoru v současné době nezohledňuje. Do budoucna lze uvažovat např. o poskytnutí lékárničky v těchto prostorech či o vylepení informační karty týkající se první pomoci.

Závěrem lze shrnout, že právní úprava BOZP zůstává klíčovou součástí pracovního práva, a to zejména s přihlédnutím k rostoucí složitosti pracovních postupů, stejně jako vzhledem k novým trendům a technologiím, na které musí právní úprava adekvátně reagovat.

Seznam použitých pramenů

Primární prameny (právní předpisy, metodické pokyny, sdělení)

Listina základních práv Evropské unie (Charta základních práv EU), vyhlášená pod č. 111/2009 Sb. m. s.

Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy č. j.: 37 014/2005-25

Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – Minimální standard bezpečnosti č.j.: MSMT -1981/2015-1

Nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí

Nařízení vlády č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu

Nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci

Nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí

Nařízení vlády č. 406/2004 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu

Nařízení vlády, 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků

Nařízení vlády č. 592/2006 Sb., o podmínkách akreditace a provádění zkoušek z odborné způsobilosti.

Nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání

Nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání

Sdělení ministerstva zahraničních věcí o Evropské sociální chartě č. 14/2000 Sb. m. s.

Sdělení ministerstva zahraničních věcí o Úmluvě o podpůrném rámci pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (č. 187) č. 106/2009 Sb. m. s.

Směrnice Rady 89/391/EHS, ze dne 12. června 1989, o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci.

Smlouva o Evropské unii (konsolidované znění).

Smlouva o fungování Evropské unie (konsolidované znění).

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Všeobecná deklarace lidských práv

Vyhláška ministra zahraničních věcí o Úmluvě o bezpečnosti a zdraví pracovníků a o pracovním prostředí (č. 155) č. 20/1989 Sb.

Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazu dětí, žáků a studentů.

Vyhláška č. 79/2013 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách

Vyhláška č. 180/2015 Sb., o pracích a pracovištích, které jsou zakázány těhotným zaměstnankyním, zaměstnankyním, které kojí, a zaměstnankyním-matkám do konce devátého měsíce po porodu, o pracích a pracovištích, které jsou zakázány mladistvým zaměstnancům, a

o podmínkách, za nichž mohou mladiství zaměstnanci výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání (vyhláška o zakázaných pracích a pracovištích)

Vyhláška č. 391/2013 Sb., o zdravotní způsobilosti k tělesné výchově a sportu

Vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli.

Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci)

Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Judikatura

Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 83/06, ze dne 12.3.2008

Nález Ústavního soudu II. ÚS 485/98, ze dne 30.11.1999

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 17.12.1968, 3 Cz 57/68

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4.3.2009, 21 Cdo 576/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2014, 21 Cdo 4410/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12.9.2012, 25 Cdo 4507/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17.9.2016, 21 Cdo 268/2015

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.2.2003, 21 Cdo 1148/2002

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.7.2003, 6 Tdo 235/2003

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2.6.2010, 6 Ads 171/2009 - 60

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12.2. 2014, 6 Ads 63/2013

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27.8.2014, 3 Ads 42/2014

Rozsudek Soudního dvora ze dne 19.3.1964 ve věci 75-64 *Hoekstra*, ECLI:EU:C:1964:19.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 26.2.1992 ve věci C-292/89 *Antonissen*, ECLI:EU:C:1991:80

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.2.2005, 25 Cdo 1506/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2010, 6 Tdo 1170/2009

Usnesení Ústavního soudu ze dne 10.5.2017, III.ÚS 912

Monografie

ADAMOVÁ, Karolina. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. Dokumenty (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9804-0.

BĚLINA, Miroslav a kol. *Zákoník práce: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-290-8.

BĚLINA, Miroslav a Jan PICHRT. *Pracovní právo*. 7. doplněné a podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-667-8.

FAIX, Martin, Pavel BUREŠ a Ondřej SVAČEK. *Rukověť ke studiu mezinárodního práva*. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-064-2.

JANEČEK, Pavel. *Úmluvy mezinárodních organizací a české pracovní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-607-6.

JÁNOŠÍKOVÁ, Petra, Vilém KNOLL a Alena RUNDOVÁ. *Mezníky českých právních dějin*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-251-6.

KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 1402, ISBN 978-80-7380-140-3.

KOMENDOVÁ, Jana. *Základy pracovního práva EU*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-286-3.

MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-39-4.

NEUGEBAUER, Tomáš. *Vyhledávání a vyhodnocení rizik v praxi*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN 978-80-7552-072-2.

PICHRT, Jan a kol. *Zákoník práce. Zákon o kolektivním vyjednávání.: Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Praktický komentář. ISBN 978-80-7552-609-0.

RIGEL, Filip, Lenka BAHÝLOVÁ, Veronika KUDROVÁ, Ondřej MORAVEC a Monika PUŠKINOVÁ. *Školský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-550-3.

ROMANĚNKO, Jan a Pavel SKÁCELÍK. *BOZP a PO v příkladech školské praxe*. 2. vydání. Karviná: Paris, 2018. ISBN 978-80-87173-40-4.

SCHEU, Harald Christian. *Úvod do mezinárodního práva veřejného*. Praha: Auditorium, 2010. InSTITUTE. ISBN 978-80-87284-05-6.

Odborné publikace

BAYBUTT, Paul. A critique of the Hazard and Operability (HAZOP) study. *Journal of Loss Prevention in the Process Industries* [online]. 2015, **33**, 52-58 [cit. 2018-11-27]. DOI: 10.1016/j.jlp.2014.11.010. ISSN 09504230. Dostupné z: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0950423014001983>

JAREŠ, Jaromír a Michal NOVÁK. Uplatňování českých technických norem: Sborníky technické harmonizace. *ÚNMZ* [online]. [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: http://www.unmz.cz/sborniky_th/sb3/uplatnovani_ctn.pdf

KUHNOVÁ, Irena. VÝZKUMNÝ ÚSTAV BEZPEČNOSTI PRÁCE, V. V. I. TIMPSV0009 Podpora rozvoje kompetencí školní mládeže k odpovědnosti za zdraví: První verze zprávy. 2018.

LÁSKOVÁ, Andrea, František BABINEC a Marek TABAS. Primárna identifikácia zdrojov rizika. *Automa* [online]. 11/2006 [cit. 2018-11-27]. Dostupné z: http://www.automa.cz/cz/casopis-clanky/primarna-identifikacia-zdrojov-rizika-2006_11_31464_505/

SWANN, C.D. a Malcolm PRESTON. Twenty-five years of HAZOPs. *Journal of Loss Prevention in the Process Industries* [online]. 1995, 8(6), 349-353 [cit. 2018-11-27]. DOI: 10.1016/0950-4230(95)00041-0. ISSN 09504230. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/0950423095000410>

ŠTEFKO, Martin. Sankce za neustanovení koordinátora bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi. *X Lege* [online]. [cit. 2018-11-27]. Dostupné z: https://www.xlege.cz/en/articles/3900_sankce-za-neustanoveni-koordinatora-bezpecnosti-a-ochrany-zdravi-pri-praci-na-stavenisti

TABAS, Marek. Použití metody HAZOP v průmyslu. *Automa* [online]. 6/2008 [cit. 2018-11-27]. Dostupné z: http://www.automa.cz/cz/casopis-clanky/pouziti-metody-hazop-v-prumyslu-2008_06_37394_4579/

Kvalifikační práce

HRAŠKO, Petr. Komplexní hodnocení lyžařských výcvikových kurzů na základních školách v ČR, Praha, 2014. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta tělesné výchovy a sportu. Vedoucí práce Ing. Marcela Polášková.

POHLOVÁ, Magdalena. *Úrazy dětí ve škole*. Praha, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze: 3. lékařská fakulta. Vedoucí práce MUDr. Eva Vaníčková, CSc.

Internetové zdroje

BERNATÍK, Aleš. Analýza nebezpečí a rizik. *Vysoká škola báňská - učební materiál* [online]. [cit. 2018-11-27]. Dostupné z: https://www.fbi.vsb.cz/export/sites/fbi/U3V/cs/materialy/U3V_AnalyzaRizik.pdf

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci. In: *Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy* [online]. [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/bezpecnost-a-ochrana-zdravi-pri-praci>

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE. *Výroční zpráva České školní inspekce za školní rok 2015/2016* [online]. [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: [https://www.csicr.cz/getattachment/cz/Dokumenty/Vyrocnizpravy/Vyrocnizprava-Ceskeskolni-inspekce-za-skolni-\(2\)/Vyrocnizprava_CSI_2015-2016.pdf](https://www.csicr.cz/getattachment/cz/Dokumenty/Vyrocnizpravy/Vyrocnizprava-Ceskeskolni-inspekce-za-skolni-(2)/Vyrocnizprava_CSI_2015-2016.pdf)

Důvodová zpráva k návrhu na vydání zákona o bezpečném pohybu při lyžování, snowboardingu a jízdě na jízdním kole. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 2012 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=86299

EVROPSKÁ AGENTURA PRO BEZPEČNOST A OCHRANU ZDRAVÍ PŘI PRÁCI. *Shrnutí - Výroční zpráva za rok 2017* [online]. [cit. 2018-11-30]. Dostupné z: https://osha.europa.eu/sites/default/files/publications/documents/Annual%20report%202017%20summary_CS.pdf

EVROPSKÁ AGENTURA PRO BEZPEČNOST A OCHRANU ZDRAVÍ PŘI PRÁCI. *Ochrana pracovníků v ekonomice založené na on-line platformách: přehled regulačního a politického vývoje v EU* [online]. [cit. 2018-12-01]. Dostupné z:

https://osha.europa.eu/sites/default/files/publications/documents/Summary_Protecting_Workers_in_Online_Platform_Economy_CS_0.pdf

EVROPSKÁ AGENTURA PRO BEZPEČNOST A OCHRANU ZDRAVÍ PŘI PRÁCI (EU-OSHA). *OiRA offices tool included in Italian national legislation* [online]. 2018 [cit. 2018-11-30]. Dostupné z: <https://oiraproject.eu/cs/news/oira-offices-tool-included-italian-national-legislation>

Genderová problematika zaměstnanců ve školství. In: *Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy* [online]. 2017 [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/genderova-problematika-zamestnancu-ve-skolstvi>

HORSKÁ SLUŽBA. *10 pravidel FIS pro chování na sjezdových tratích* [online]. [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: <http://www.horskaslužba.cz/cz/aktualni-informace/informace-a-pravidla/10-pravidel-fis-pro-chovani-na-sjezdovych-tratich>

JURÁSKOVÁ, Petra. Jaroslava Jermanová se přesvědčila, že pivo se u vysokých pecí nepije. *EHutník* [online]. [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <http://archiv.ehutnik.cz/jaroslava-jermanova-se-presvedcila-ze-pivo-se-u-vysokych-peci-nepije-10-cz774.html>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Č.j.: 37 014/2005-25 [online]. [cit. 2018-11-30]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/metodicky-pokyn-k-zajisteni-bezpecnosti-a-ochrany-zdravi-deti-zaku-a-studentu-ve-skolach-a-skolskych-zarizenich-zrizovanych-ministerstvem-skolstvi-mladeze-a-telovychovy>

NEUGEBAUER, Tomáš. *Provádění tzv. školení BOZP a školení PO pomocí e-learningu* [online]. [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: <http://bozppo-neu.cz/wp-content/uploads/2017/04/E-LEARNING.pdf>

OIRA. *OiRA - Kadeřnické služby* [online]. [cit. 2018-11-30]. Dostupné z: <https://oiraproject.eu/oira-tools/cz/kadernicke-sluzby/kadernicke-sluzby>

PWC LEGAL. Peněžní, motivační odměna za to, že zaměstnanec není nemocný, může přijít zaměstnavatele draho. *Kurzy.cz* [online]. [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/412987-penezni-motivacni-odmena-za-to-ze-zamestnanec-neni-nemocny-muze-prijit-zamestnavatele-draho/>

STÁTNÍ ÚŘAD INSPEKCE PRÁCE. *Stručná historie inspekce práce v českých zemích* [online]. [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: http://www.suip.cz/_files/suip-f9fd62b9dc7c28625325b7505f6d4434/historie.pdf

ŠIMEČEK, Jan. Odpovědnost pedagogického pracovníka za úraz žáka na školním výletě. *Epravo*[online]. [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/odpovednost-pedagogickeho-pracovnika-za-uraz-zaka-na-skolnim-vylete-98219.html>

U.S. CONSUMER PRODUCT SAFETY COMMISSION. *School Safety ABCs* [online]. [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=D67uPxkkhes>

Vybrané aspekty bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Abstrakt

Tato diplomová práce se věnuje právní úpravě vybraných aspektů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v českém právu. Jedná se o klasickou oblast úpravy pracovního práva, jejíž důležitost roste spolu s tím, jak roste složitost pracovních postupů. Cílem práce je podat základní popis současné právní úpravy a na něj navázat analýzou vybraných problémů BOZP v oblasti školství.

Diplomová práce je, vyjma úvodu a závěru, členěna do šesti kapitol. V první kapitole je, pro doplnění kontextu, nastíněn historický vývoj BOZP. Navazující kapitola podává přehled pramenů právní úpravy, s tím že oblast BOZP je ovlivněna právem evropským a mezinárodním, v právu vnitrostátním je pak úprava značně fragmentována. V třetí kapitole je věnována pozornost právům a povinnostem zaměstnavatele, kterým analogicky odpovídá kapitola čtvrtá, týkající se práv a povinností zaměstnanců na úseku BOZP. Problematika BOZP je úzce spojena s hodnocením rizik, které je klíčové pro úspěšné zvládnutí řízení oblasti BOZP a výrazně napomáhá ke snížení úrazů a nemocí z povolání. Kapitola pátá se proto zabývá identifikací nebezpečí a hodnocení rizik, kdy zvláštní pozornost je věnována nástroji OiRA, jehož česká mutace je prozatím nedostatečně využívána.

Po tomto obecném shrnutí nejdůležitějších aspektů BOZP se dále práce zaměřuje výlučně na aplikaci BOZP ve školství, které ze své povahy vykazuje řadu specifíků. Po úvodním vymezení základních pojmů se kapitola zaměřuje na zaměstnance školy, poté na žáky školy. Zvláštní pozornost je věnována školním úrazům a lyžařskému výcviku.

V závěru je zhodnocena právní regulace a učiněno několik návrhů *de lege ferenda*, mezi které patří vyšší využívání zmíněného nástroje OiRA, sjednocení hranice pokut týkajících se osobních ochranných pracovních pomůcek (OOPP) či stanovení povinnosti nošení lyžařské ochranné přilby při absolvování školního lyžařského kurzu.

Klíčová slova: hodnocení rizik, bezpečnost a ochrana zdraví při práci, BOZ ve školství

Selected aspects of occupational safety and health protection

Abstract

This thesis focuses on legal regulation of selected aspects of occupational safety and health (OSH) protection in the context of Czech law. This is a classical area of labour law whose importance grows together with the growing complexity of working practices. The aim of the thesis is to provide a description of the current regulation and subsequently to analyse selected aspects related to the educational sector.

The thesis is, apart from introduction and conclusion, divided into six chapters. In the first chapter, the historical development of OSH is outlined in order to give context to the consecutive chapters. The following chapter provides an overview of the sources of law, since the area of OSH is heavily influenced by the European as well as the international law and the regulation on the national level is considerably fragmented. In the third chapter attention is paid to the rights and obligations of the employer, which are analogous to the fourth chapter, concerning the rights and obligations of the employees (in the field of occupational safety and health). OSH is closely linked to the risk assessment, which is key to successful implementation of OSH standards and greatly helps to reduce occupational injuries and illnesses. Chapter Five therefore deals with hazard identification and risk assessment, with special attention being paid to OiRA, the Czech version of which is still being under-utilized.

After this general summary of the most important aspects of OSH, the thesis shifts its focus to the application of OSH in education which, by its nature, has a number of particularities. After initial definition of basic terms, the chapter focuses on the staff of the school and on students. Particular attention is paid to school injuries and ski training.

In the final part of the thesis, applicable legal regulation is being assessed and several proposals *de lege ferenda* are made, including increased usage of abovementioned OiRA, the unification of fines related to the personal protective equipment (PPE) and introduction of legal obligation to wear ski helmets during ski trainings organized by schools.

Keywords: risk assessment, occupational safety and health protection, health and safety in the education sector